

EESTI POLITSEILEHT

ADMINISTRATIIV-ÕIGUSLIK AJAKIRI.

Nr. 23/24 (441/2)

31. detsembril 1930 a.

X. aastakäik

Ilmub kaks korda kuus, igal 1. ja 15.
 Tellimise hind: aastas Kr. 10.—
 poolaastas „ 5.—
 veerandaastas „ 2.50

Kohtu- ja siseministeeriumile alluvatele asutus-
 tele ja nende ametnikkudele on tellimise hind:
 aastas Kr. 8.—
 poolaastas „ 4.—
 veerandaastas „ 2.—
 Üksik number maksab 50 senti.

Toimetus ja kontor: Tallinn, Toompea lossis. T. 432-47
 Avatud k. 1/29—1/23. Toimetaja kõnetunnid k. 12—1

Kuulutuste hinnad:

1/1 lehek.	Kr. 40.—	1/4 lehek.	Kr. 10.—
1/2 „	„ 20.—	1/8 „	„ 5.—
1/3 „	„ 13.50	1/16 „	„ 2.50

Tunnistuste kaotuste kuulutused Kr. 1.—
 Lehe eesküljel 75°/o, tekstis 100°/o kallim.

Aadressi muutmine 30 senti.

Aadress kirjade jaoks: Tallinn, Postkast nr. 338
 Jooksev arve Eesti panga Tallinna osak. nr. 543

Sisu: 1) „E. P.“ lugejaile! 2) M. Morrison, Vene U. N. S. osalisest maksvusest. 3) Uus katse politsei-
 nike koolitamiseks Saksamaal. 4) Meemeli politseist. 5) Uimastavatest mürkidest. 6) Mängupõr-
 gud suurlinnades. 7) Huvitavad kriminaallood. 8) Ametlik osa. 9) Välismailt. 10) Kuulutusi

„Eesti Politseilehe“ lugejaile!

Käesoleva numbriga lõpetab „Eesti Politseileht“ ilmumise senisel kujul. Alates 15. jaanuarist 1931 hakkab „Eesti Politseileht“ ilmuma uuel kujul: välimus ja kausta suurus tuleb sarnane „Õigusele“, lehekülgede arv 80 ümber. Ajakiri ilmub tulevikus kuus korda aastas: igal 15. jaanuaril, 1. märtsil, 1. mail, 1. juulil, 1. septembril ja 1. novembril. Lähemate kaastöölistena on lubanud kirjutada „Eesti Politseilehele“: minister A. Anderkopp, ministri abi E. Kübarsepp, direktor N. Reiman, direktor E. Dolf, direktor A. Press, abidirektor J. Sooman, inspektorid A. Liit ja A. Tenson, politseikooli direktor E. Mets, kodifikatsiooni osakonna liikmed J. Kaiv, K. Selter, R. Matto ja J. Vender, Tartu ülikooli dotsent A.-T. Kliimann, „Eta“ esindaja Helsingis A. Tamman ja teised. „Eesti Politseileht“ loodab lähemas tulevikus saada nõusolekut veel teistelt eriteadlastelt kaastöö tegemiseks. Samuti loodab „Eesti Politseileht“, et kõik endised kaastöölised ka edaspidi toetavad ajakirja oma artiklitega, sest „Eesti Politseileht“ tahab ka tulevikus jääda selleks organiks, kus tegelikus teenistuses seisvad ametnikud käsitavad kirjatükkidega just neid küsimusi, mis selgusetud või mis sünnitavad ühel või teisel kujul raskusi ning arusaamatusi.

Tellimishind aastas on määratud 4,50 krooni peale kindlaks, mis tohiks ajakirja kättesaadavaks teha kõigile politseiametnikele. Hind on määratud nii väike, vaatamata sellele, et ajakirjale tuleb niisuguse hinna juures tublisti juure maksta, just see-

pärast, et loodetakse sarnase hinnaga „Eesti Politseilehte“ levitada iga politseiniku kodusse.

Nagu seni, on „Eesti Politseilehel“ ka tulevikus nurk küsimuste ja kostmiste jaoks, kus igale küsimusele vastavad eriteadlased ja „E. Politseileht“ loodab, et seda nurka kasutatakse ka tulevikus sama ohtrasti kui seniajani, võib olla isegi veel rohkem. Et aga „E. Politseileht“ ilmub tulevikus võrdlemisi harva, siis vastatakse ka kirjalikult ajakirja tellijate küsimusile, seejuures jätab „E. Politseileht“ endale õiguse avaldada ka sarnaseid küsimusi ja vastusi, mis üldhuvitavad, kuigi kirjalik vastus juba saadetud kätte küsijale

„Eesti Politseileht“ tänab südamest oma seniseid kaastöölisi, toetajaid, tellijaid, lugejaid ja levitajaid avaldatud vastutulelikkuse eest ja loodab, et politseiametnikud ka tulevikus tellivad „Eesti Politseilehte“ ja seda aitavad levitada ka nende ametnike seas, kes on eemale jäänud politsei ajakirjast.

„Eesti Politseileht“ saab ilmuda ikkagi ainult siis, kui seda toetavad politseinikud ise, sest ajakiri, nagu teada, mingisugust riiklist toetust ei saa, nagu üldse kohtu- ja siseministeeriumi administratiiv-ala kirjastus, kes on ajakirja väljaandjaks. Ainult oma jõul ja kodanike heatahtlisel suhtumisel meie püüdumiste ja meie elu-olu vastu saame ülal pidada oma kirjastuse ja ajakirja.

„Eesti Politseilehte“ toimetus.

Vene U. N. S. osalisest maksvusest.

M. Morrison.

U.N.S. maksmapanek on sündinud järk-järgult, alganud õieti enne 1903. aastat ja lõppenud vene ajal 1913. Suurem osa maksmapandud §§ langeb koodeksi kinnitusaastasse.

Seaduse järk-järguline maksmapanek pidi ka sündima edaspidi, sedamööda, kuidas avanevad seks võimalused. See oli siis õieti endise sihi jätkumine, kui Vab. Val. poolt Ajutise valitsemise korra § 12-a alusel 11. apr. 1920. (R. T. 59/60 — 1920) pandi maksuma U.N.S. auhaavamiste osa: §§ 530—540.

Hiljem tekkis kahtlus tähendatud §§-de maksvuse kohta. As. Kogu poolt 20. dets. 1919. vastuvõetud E. V. ajutise valitsemise korra järgi Vab. Val. poolt väljaantud seadused ja krediidimääramised lõpetavad oma maksvuse, kui nad kahe nädala jooksul pärast As. Kogu istungite vaheaja lõpetamist As. Kogule Vab. Val. poolt kinnitamiseks pole ette pandud või kui nad ei leia As. Kogu poolt kinnitamist.

Kuigi sellekohane kord nähtud ette, ei saadetud tihti As. Kogule ega ka 1. Riigikogule § 12-a põhjal antud seadusi

kinnitamiseks. Nii ei saanud seadusandlus mõningaid seadusi sanktsioneerida sel lihtsal põhjusel, et puudus sellekohane ettepanek. Ehkki nad pidid kinnitamata iseenesest jõu kaotama, ei sündinud seda siiski. As. Kogule ja hiljem Riigikogule oli sama Ajutise valitsemise korra seaduse tähenduse põhjal õigus jäetud tühistada § 12-a korras antud seadusi: „Ei ole Vab. Val. käesoleva § ettenähtud tähtaja jooksul selle seaduse põhjal väljaantud seadust või krediidimääramist As. Kogule kinnitamiseks ette pannud, kuulutab As. Kogu juhatus ta maksvuse-
talks.“

Nii võis asutus, kellele kuulus seaduste kinnitamine, tarvitada kellestki muust sõltumata oma initsiatiivi ja tühistada antud seadusi ja määrusi, kui viimaseid ei esitata kinnitamiseks. Kuid As. Kogu ei tarvitanud ka otsekohe antud seaduste ja määruste tühistamise õigust. Passiivseks jäid mõlemad pooled: antud seadused jäid esitamata ja seega kinnitamata, kuid jäid seaduse õige mõtte ja nõude järgi ka tühistamata.

Ajutise valitsemise korra seaduste

andmiste volitus oli nähtud ette hädaabi-nõuna, kus As. K. või seadusandlik delegatsioon ise soovitud kiiruses seadusi anda ei suutnud. Niisama selge oli ka sarnaste seaduste ea lühidus. Nii pidid selles korras antud seadused iseenesest oma jõu kaotama, vaatamata sellele, kas need esitatakse kinnitamiseks või mitte, kas järgneb kinnitamine või selle asemel otsekohene tühistamine. Viimase võimaluse ettetoimine tunnistab vaid seda, et määratud seisukohast tuli pidada kinni igal juhul ja et polnud ette nähtud erandeid.

Nii on Aj. val. korra § 12-a põhjal U.N.S. §§ 530—540 maksmapanek elanud üle kõik tähtajad, seadusandliste kogude istungite vaheajad ühes istungjärkudega, Aj. val. korra lõpetamise ja isegi seadusandliste kogude üldperioodid, ilma et nende §§-de õiguslist jõudu oleks võetud vaatlemisele. Kus otsekohene tarvidus silmnähtav, seal asuti ka § 12-a põhjal antud seaduste muutmisele, nagu see sündis seadusandlise delegatsiooni poolt 28. juulil 1920. kohtutakside muutmisel (R. T. 119/120 — 1920.).

Vaadeldes muid U.N.S. kohta maksmapandud muudatusi, näit. §§ 99, 100, 101 ja 102 (R. T. 29/30 — 1925.), §§ 25—31 (R. T. 54 — 1927. a.), ei ärata nende

maksmapanek mingisugust kahtlust, võrreldes eelpooltoodud väidetega §§ 530—540 kohta. Viimaste eriline seisukoht saaks palju selgemaks, kui võtaksime neid vaatlemisele N.S. ja R.T.S. sellekohase karistusredeli järgi, mis aga ei ole praegu meie ülesanne.

Vahepeal on U.N.S. §§ 530—540 seisukoht veel rohkem eriliseks muutunud.

Nimelt sai Riigikogu poolt 26. märtsil 1929. võetud vastu uus kriminaalseadustik, kuigi veel puudub tema maksmapanek erimääruse kaudu. Nii omavad paralleelselt seadusliku jõu nii vene U.N.S. oma tänini maksmapandud osades, kui ka Eesti uus kriminaalseadustik, ehkki viimane pole võetud tarvitusele.

Kuigi meil uus kriminaalseadustik on võetud vastu, sünnib auhaavamiste asjus vastutusele võtmine ja karistamine ikkagi vene U.N.S. järgi. Seades kõrvuti kummagi koodeksi sellekohast osa, ei peaks olema raske ära tunda, kumb neist seadusjõuline, kumb mitte. Asi on seda lihtsam, et Riigikogu poolt vastuvõetud uue karistusseadustiku auhaavamisele vastavad §§ 108, 494—496, 498—500 ja 502—506 ei erine sisuliselt ega ka karistusmäärade raskuselt millegagi vene U.N.S. §§ 530—540.

Uus katse politseinike koolitamiseks Saksamaal.

Kõikjal maailmas pannakse praegu suurt rõhku politseinike koolitamisele, nende eriteadmiste ja -oskuste süvendamisele ja täiendamisele. Peab pidama meeles, et politsei täidab praegu peaaegu igalpool hoopis suuremaid ja raskemaid ülesandeid kui enne maailmasõda ja et ka endiste ülesannete täitmine on mitmesugustel põhjustel praegu raskem kui varem. Maailm käärib ja eriti Euroopa käärib. Maailm ägab ennenägematute majandusliste raskuste all ja nende all kannatab jällegi eriti Euroopa. Igalpool saab seda kõige selgemini tunda see ametiasutus, see valitsemise organ, mille peaülesandeks on hoolitseda üldise, avaliku korra, rahu ja julgeoleku eest. Politsei mängib meieaja rahvaste ja riikide elus sootuks tähtsamat osa kui veel mõnekümne aasta eest. Sellest aga on siis ka tingitud see püüe, mis iseloomustab meieaja politsei

elu-olu — täiendada politsei teadmisi, teda nii ette valmistada, et ta alati seisaks oma raskete ja väga vastutusriikaste ülesannete kõrgusel.

Koolitamise viise on muidugi palju, kuid — peale vastava literatuuri, vastavate raamatute, käsiraamatute, eriajakirjade jne. lugemise — kõik meetodid põhjenevad kahel alusel: politseikoolidel ja kursustel. On selge, et kõige paremini saab õppust jagada koolides ja kursustel. Sel moel saab edasi anda politseiametnikele just neid teadmisi, mida nad kõige rohkem vajavad, sel teel saab alati kontrollida, kas vastav aine leiab ka ametnikkude juures käsitamist, kas üks või teine ametnik suudab üldse omandada tarvilike teadmisi jne. Raamatud ja ajakirjad on muidugi väga tarvilikud asjad, kuid nad ei suuda kunagi valgustada kõiki küsimusi ja ei suuda seda teha elavalt. Ses mõttes

ei saa nad asendada koole ja kursusi. Nad võivad ainult täiendada koolide ja kursuste tööd ja peavadki seda tegema, kuid see on kahjuks kõik.

Nii head ja soovitavad kui koolid ja kursused ka ei ole, on neil siiski oma puudused, mis küll sugugi ei olene koolidest enestest, vaid hoopis teistsugustest asjaoludest. Kõigepealt seisab asi selles, et väga raske on koolidesse saata tegelikke ametnikke. Seda võib muidugi aeg-ajalt teha, seda peabki aeg-ajalt tegema, kuid kooli saab korraga saata ainult väga piiratud ametnike arvu. Kuski maailmas — välja arvatud, võib olla, Ühendriigid — pole politsei koosseisud nii suured, et oleks võimalik, ilma et asi selle all kannatab, võtta tegelikust teenistusest hulk ametnikke ja neid paigutada teatud ajaks politseikooli! Pealegi käiakse politseikoolis ikkagi ainult kord. Ainult riikides, kus on clemas kõrgemad koolid politseiametnikele (politseiakadeemiad jne.), tuleb hea tahtmise juures käia mitu korda elus politseikoolis. Tegelik ametnik aga seda ei tee ja ei saa teha. Kuid koolis ammutatud teadmised kipuvad uuesti unustusse jääma, neid tuleb alata värskendada, nii et midagi peaks asetama kooli ka tegelikus igapäevases elus. Ja lõpuks on koolide ülalpidamine kallid. Koolid on kallimata väga vajalikud, kuid et nad on kallid, ei saa neid tihti asutada ja ülalpidada tarvilisel arvul, neid ei saa ka täiendada tarvilisel määral.

Ka kursustel on oma puudused. Kursused võivad loomulikult ikka olla ainult lühiajalised, kui üldse tahetakse teha vahet politseikoolis ja kursustel käimise vahel. Lühiajalistel loengutel ei saa üheltpoolt anda edasi kuigi palju teadmisi, teiselt poolt ei saa piiratud aja ja võimaluste tõttu küllaldaselt kontrollida kuulajate teadmisi ja seda, kas edasiantud teadmised on ka arusaamist ja meelespidamist leidnud. Kursused on oma iseloomult ikkagi ainult täienduseks koolidele või aga muul teel ammutatud teadmiste, kursuste kaudu võib edasi anda kõige paremini seda, mis on uut ja mis vaja ametnikel teada. See on kursuste mõte. Teisest küljest võivad kursused kohtadel teatud määral asendada kooli — kuid ainult tea-

tud määral. Kõigepealt annab ennast valusasti tunda vastavate lektorite puudus, egas hea politseinik pole veel hea lektor. Ja üldse on tegeliku politseiniku töö niisugune, mis lahku läheb puht-pedagoogilisest tööst, kuigi politseinik peab tihti olema publiku kasvatajaks ja õpetajaks. See aga on juba midagi muud. Kohtadel sünnitab raskusi ametnike koondamine teatud päevadeks teatud kohta. Siin kerkib esile sama puudus, millest oli jutt koolide juures. Koosseisud ei luba korraga kokku tõmmata ühte kohta suuremat ametnike arvu. Meil on raske ette kujutada, et, näiteks, mõnes maakonnas kutsutakse kõik komissarid ja konstaablid maakonna linna nädalaks või isegi pikemaks ajaks.

Nende nähtuste ja puuduste all kannatatakse igalpool ja Saksamaal on nüüd katsutud üle minna uuele süsteemile, mis kulusid ei sünnita ja mis hoiab kokku ametnike tööaega. Eelduseks on muidugi, et jäävad töötama politseikoolid, mis on ja peavad olema politseiametnike koolitamise keskkohiks. Esialgu on need katsed viidud läbi Baadeni sandarmeerias. Nende katsete isaks ja tuliseks poolehoidjaks on ministeeriumi nõunik dr. Bark, Karlsruhe. Näib, nagu oleks süsteem üldiselt vastuvõetav ja tagajärgiandev. Asi seisab nimelt selles, et katsutakse õppust jagada n. öelda kauge maa tagant. See kord, millest praegu on jutt, seati sisse 1927. aasta lõpul ja modifitseeriti hiljuti. Baadeni siseministri korraldusel hakkas Baadeni sandarmite kool Karlsruhe igal kuul andma kirjalikke ülesandeid sandarmitele. Need ülesanded saadeti kätte maakomissaride kaudu kõrgematele sandarmipealikutele (inspektoritele sandarmiväes ja vastavaile ametnikele). Tähendatud pealikud pidid selle eest hoolt kandma, et ülesanded sattuks kõikide sandarmite kätte. Ainult juuli-, augusti- ja septembrikuus (puhkusekuudel) ülesandeid laiali ei saadetud. Ülesanded käsitasid mitmesuguseid alasid, mis eeskätt tähtsad politseile ja nimelt: liikumise õigust, tööstuseadust (2 ülesannet), nuhtluseadust, kriminaalprotsessi ja otsimiskorraldust (4 ülesannet), administratiiv-õigust jne. (3 ülesannet). Ülesannete lahendamine kuulutati vabatahtlikuks. Lahendusi tuli saata

„E. P.“ toimetus palub lugupeetud tellijaid,
kel on veel arveid õfendada, seda teha kõige lähemal ajal!

vastavate sandarmite pealikule, kes ülesanded pidi läbi vaatama ja tagasi saatma märkusega: „lahendatud“ või „mittelahendatud“. Peab tähendama, et uue korraga olid sandarmid ise väga päri ja nende kutselised organisatsioonid kutsusid ministeeriumile igapidi abiks olla uue süsteemi läbiviimisel.

Süsteemi läbiviimine oli muidugi raskustega seotud, sest näiteid kuskilt võtta ei saadud, mingisuguseid kogemusi ametnikel-juhtidel polnud. Mõte iseenesest polnud uus, ka Baadenis mitte, seal kutsusid juba varem omavalitsuse ametnikud korraldada sarnaseid kirjalikke õppusi. Raskusi tekitas ja tekitab asja õige organiseerimine ja siis õigete ainete valik ning õigete, praktiliste näidete ja ülesannete leidmine.

Need õppused olid vabatahtlikud. Vaatamata aga sellele, et üldse mingisugust survet ei avaldatud õppustest osavõtmise kohta, ei kaudselt ega otsekoheselt, leidis hulk ametnikke, kes õppustest osa võtsid ja, nagu näitavad tehtud tööd, suure tõsidusega ja innuga. Mõnes raioonis oli osavõtjate arv üle poole kõigist sandarmitest. Õige küll: õppustest võtsid osa peaaegult nooremad ametnikud, kuna vanemad enam-vähem eemale jäid, kuid eeskätt noortele olidki need kursused mõeldud. Mis veel äratab tähelepanu, on see asjalu, et ülesandeid täideti üldiselt hästi, kusjuures need ülesanded polnud oma enamikus kaugeltki kerged. Nagu tähendatud, jäid vanemad sandarmiväe ohvitserid kursustest oma suures enamuses eemale. Seda võib seletada seega, et vanematel juhtidel on loomulikult hoopis rohkem amettoide kui noortel ja et juba ametkohuste täitmine ei lubanud alati vabalt osa võtta ülesannete lahendamisest. Edasi aga ei soovinud, nagu arvavad asjale lähedalseisvad isikud, vanemad ohvitserid sellepärast tööd osa võtta, et nad kartsid, võib olla, noortest taha jääda: mõnd ülesannet halvemini lahendada kui alluv. Kus aga sellega! Ülemus peab asju paremini tundma kui alluv — nii arvatakse vähemalt teoreetiliselt — ja seetõttu jäid siis ka ülemused igaks juhuks eemale. On muidugi selge, et need kursused nõudsid siiski aega, et ülesannete lahendamisele ohverdasid ametnikud hulk aega, mis aga oli seda raskem, seda enam tähelepanuv, et koosseisude koondamise tagajärjel ülejäänud ametnikel tuli teha hulk tööd. Neis

tõsiasjades peitusid uue süsteemi puudused, mida veidi hiljem katsuti likvideerida.

Kõige tähtsam sarnaste kursuste juures on muidugi ülesannete sisu. Sarnaseid ülesandeid pole kerge kombineerida, eriti raske oli see alul, mil veel ei teatud, kas panna rohkem rõhku küsimuste teoreetilisele või praktilisele küljele, kus veel ei jõutud selgusele selle üle, missuguse ala küsimusi tuleb lugeda kõige tähtsamaks — ja kõige huvitavamaks. Peab silmas pidama, et kõige juures tuli pidada silmas ka ametnike eneste huvi asja vastu; küsimusi tuli nii seada, et nende lahendamine pakkus ametnikele tõsist huvi. Selleks tuli ikkagi võtta küsimusi tegelikust elust ja neid konstrueerida nii, et nad ei oleks liig rasked, kuid muidugi kaugelt ka mitte lihtsad. Küsimused pidid olema väga mitmekülgsed, iga ülesanne pidi koosnema mitmest ülesandest ja kuigi igas ülesandes pandi rõhku just mõnele erialale, tuli siiski iga küsimus konstrueerida nii, et peale ühe eriala leiaksid käsitamist veel teised alad. Siis ei tohtinud küsimus ise ega ka selle lahendus olla liig pikk. Pikk küsimus (kuigi selle lahendamine pole pikk) tekitab juba iseenesest vastuseisu, vastumeelt. Enne kui kõik läbi loetud, kõik selgeks saanud, läheb tükk aega, ja ametnik, kes, võib olla, õige lahenduse varstigi leiab, jääb kahtlema, kas asi ikkagi nii lihtne on, kas ei peitu küsimuses mõni nägematu, salakaval konks, mille peale ainult võib tulla ülesande mitmekordsel tõsisel läbilugemisel. Üldse katsuti muidugi hoiduda kõikisugustest sarnastest „konksudest“, sest egas need ülesanded polnud mõeldud mingisuguste ristmõistatustena. Küsimuse vastus ei tohtinud olla liig pikk. Tuli katsuda säästa ametnike aega, sest ülesannete lahendamised võisid sündida ikkagi ainult ametnike vabal ajal. Kui kõiki neid tingimusi pidada silmas, mis kahtlemata väga praktilised ja tarvilised küsimuste lahendamise süsteemi juures, siis peab ütleva, et küsimuste ülesandmine, ülesannete konstrueerimine ise on raskeimaid ülesandeid. Eriti rasked olid need ülesanded uutal aladel, kuhu, näiteks, kuulus otsimiskorraldamine, ja seda seetõttu, et sel alal pandi maksima uus kord, mis erines tunduvalt endisest korrast. Karlsruhe sandarmite kool tegi palju tööd uue süsteemi alal, nägi palju vaeva uue õpetamise korra maksmapanemisel ja selle populariseerimisel. Arvatakse, et ilma sandarmikooli õppejõudu-

de väsimatu tööta poleks võimalik olnud üldse mõelda kirjeldatud süsteemi läbiviimisele. Mis veel puutub ülesseatud küsimuste tehnilisse külge, siis seatakse ülesanne nii kokku, et tuua mõni kahekõne (harilikult küll mõne kodaniku ja mõne politseiametniku vahel), kusjuures politseinik midagi seletab, midagi teeb või midagi jätab seletamata ja tegemata. Ülesanne seisab nüüd selles, et näidata, kas politseinik seletas asja õieti ja tegutses õieti ja kui ta seda ei teinud, kuidas ta oleks pidanud seletama ja tegutsema, näidata tuleb muidugi ka mida jättis politseinik seletamata ja tegemata, mis olulise tähtsusega. Arvesse võttes seda, et ülesannete lahendajad on sandarmid, s. o. maal asuvad politseiametnikud, katsutakse neid väikesi stseene, neid kahekõnesid tuua maaelust, oludest, mis tingitud sellest maaelust ja politseiniku tegevusest maal.

Et tõsta kursustest osavõtjate arvu, hakati määrata väikesi rahalisi auhindu, mis jagati neile, kes eriliselt hästi lahendasid ülesandeid ja kes eriliselt hoogsalt kursustest osa võtsid. Neid auhindu ei määratud ministriumi poolt. Taheti jääda kord ülesseatud põhimõtte juure, et kursused on vabatahtlikud, et nendest osavõtmise peale ei tohi avaldada mingit survet — ükskõik mil näol: auhinnad aga oleksid tähendanud siiski teatud surveavaldamist. Auhindu määras eraselts: „Freie Vereinigung für Polizeitechnik in Karlsruhe“, kusjuures see selts mängis ja mängib ka teatud osa auhindade jagamisel.

Kui kaks aastat kursuste algusest olid möödunud, seati üles küsimus, kas ei tuleks uut koolitamise viisi muuta, sest esialgsed kursuste puudused jäid püsima ka kahe aasta jooksul. Esimene puudus oli ametnike vaba aja kärpimine, teine ja tähtsam puudus aga seisis selles, nagu juba tähendatud, et kohalikud ülemused ei võtnud kursustest osa. Muidugi oleks võidud viimasest raskusest kergesti üle saada. Oleks võidud kuulutada kursused sunduslikkudeks kas või ainult ühele ametnike osale, näiteks, teatud ülemusele, kuid seda teed ei tahetud käia. Kui teha kursused sunduslikeks, siis juba kõigile — see oli esimene ja õige põhimõte: oleks ülekohtune nõuda neilt ametnikelt, kelle rohkem tööd ja vastutust ja kelle teadmised peavad ületama alluvate teadmisi, erikursuste läbitegemist erialaliste teadmiste tõstmiseks, seejuures kõrvale jät-

tes neid ametnikke, kel rohkem aega õppusteks ja kellel ka tegelikult vaja rohkem õppida. Pärast pikemaid vaidlusi otsustati kursustest osavõtmine jätta vabatahtlikuks, nagu see varem oli. Arvati, et see võib olla ainult asjale endale kasulik, kui jäetakse igasugune surve avaldamine. Iga ametnik teab ise kõige paremini, kui suured on tema teadmised, kas tal maksab vaevata oma pead ülesannete lahendamiseks, kas tal maksab ohverdada osa oma vabast ajast mõnesuguste kursuste heaks. Teisest küljest oli selge, et kursuste sunduslikkus ka midagi paremat ei anna. Ülemuste seas, kelle vastu niisugune korraldus oleks eeskätt sihitud, oleks sunduslik kord tekitanud asjatut ja üleaurust nurinat ja rahulolematust: alluvatele aga, kes kursustest ei taha osa võtta, sunduslik kord nii-kui-nii kasu ei too: kes suudab ja tahab end arendada, kes tahab tõesti oma teadmisi tõsta või kontrollida, teeb seda vabatahtlikult, kui selleks kõik soodsad võimalused on loodud. Need ametnikud, kes ülesandeid lahendada ei suuda või ei taha, saavad sundusliku korra juures lahendusi mõnelt ametvennalt, nii et terve kord kujuneks mingisuguseks ülemuste tüssamise korraks, millest muidugi tuleb hoiduda. Vabatahtliku süsteemi kasuks kõneleb ka veel see asjaolu, et ülesannete lahendamine oli ja on võimalik ainult ametnike vabal ajal, nagu juba mitmel korral rõhutatud. Ametnikud aga ei tea ise kunagi, millal nad on vabad ja millal mitte, ega politseiniku ametis olemist ei loeta minutitega ja tundidega, ta peab alati valmis olema ja ei tunne mingisugust tööpäeva pikkuse normi. Seepärast võib mõni ametnik kord lahendada ülesannet, teine kord aga mitte — nii kuidas juhtub olema vaba aega. Ja nii jõuti otsusele, et vabatahtlik süsteem pole ainult otstarbekohasem, vaid et ta on ka õiglasem.

Et ka ülemusi ligi tõmmata, korraldati asi käesoleva aasta alul järgmiselt. Ülesanded saadetakse laiali iga kahe kuu tagant. Laialisaatmine sünnib endist viisi, s. o. endiste ülemuste kaudu. Ülesande lahendamiseks kutsutakse raiooni kokku raiooni sandarmid ja ühisel koosolekul harutatakse ülesseatud küsimusi, kusjuures koosolekut juhatab raiooniülem, kes ka hoiab enda käes küsimuste harutamise juhtimise. Koosolekutest osavõtmine on loomulikult jällegi vabatahtlik — mingit survet avaldada ei tohi. Raiooniülem

oskus peab seisma selles, et kaaluda küsimusi tõesti igakülgset ja süstemaatilisel. Palju aega sarnased koosolekud ei nõua, sest ülesanded saadetakse aegsasti kõigile kätte, nii et igaüks võib juba kodus asja läbi kaaluda. Neli nädalat pärast ülesande saabumist saadakse ka ülesande lahendus. See lahendus saadetakse samuti kõigile sandarmitele kätte, nii et igaüks võib kontrollida, kuivõrd õige oli koosolekul saavutatud lahendus. Harilikult korraldavad raiooniülemad asja veel nii, et lahenduse saabumisel uuesti koosolek kokku kutsutakse, kus lahendus läbi

harutatakse ja teatud vigade juures pikemalt peatatakse. Selle süsteemi juures langeb ära üksiku ametniku kirjalik töö, samuti langeb ära ka ametnike tööde kontrollimine vastava ülemuse poolt, kuid tulemused pole igatahes halvemad, vaid, nagu arvavad sandarmid ise, paremad ja tulusamad. On selge, et see kord paneb sandarmikoolile uusi raskusi peale, ülesannete kokkuseadmine on muutunud veel raskemaks, tööd toob juure ka igakülgse, täpse lahenduse väljatöötamine, kuid saadakse kätte töö eesmärk ja see on peaasi. A.

Meemeli politseist.

Versailles rahulepinguga lahutati muu seas Saksamaa küljest ära Meemeli linn ja Meemelimaa, n. nim. Meemelgau. Tähendatud lepinguga määrati Meemelimaa ühes Tilsiti ja Meemeli linnadega liitriikide ülemvõimu alla, nii et tegelikult see maa on Saksamaast lahus juba 1919. a. saadik. Maa iseenesest on väike (umbes 2.500 rkm., 140.000 elanikuga), selle politsei organisatsioon aga on huvitav seetõttu, et tema peale mõjusid ja mõjuvad kaks riiki: Saksa ja Leedu, kusjuures katsutakse nähtavasti asja nii korraldada, et kõigil oleks hea, et võimalikult kellelegi ülekohut ei tehtaks, et nii leedulaste kui ka sakslaste tunded ja tahted leiaksid respektiivset.

Praeguse Meemeli politsei loomise alguseks tuleb lugeda 22. märts 1920, s. o. päev, mil tolleaegne liitriikide esindaja Meemelimaal, prantsuse kindral Odry andis käsu organiseerida iseseisvat Meemeli politseid. Selle politsei esialgne korraldus koosnes kaheksast paragrahvist, mis nägid tähtsaima uuendusena ette sandarmiväe, kriminaalpolitsei ja liiakasu vastu võitlemise politsei ühendamise ühiseks Meemelimaa politseiks. Selle politsei koosseis oli tol ajal kaunis suur — 350 meest, siiski mitte küllalt suur, kui võtta arvesse erakorralisi aegu töötingimusi. Selle politsei ülesandena oli ette nähtud hoolitsemine avaliku rahu, korra ja julgeoleku eest. Kuni leedulaste sissemarssimiseni Meemelimaale, täitis tähendatud politsei ka piirivalve ja piiripolitsei kohuseid, mis oli eriti raske väikese koosseisu juures, millel tuli kaitsta suuri

piire. Uuele politseile anti ka uus münder, mis üldiselt sarnanes Inglise politsei mündrile. Juba 15. detsembril 1920. muudeti esialgne organisatsioon selles mõttes, et Meemeli linna politsei tehti iseseisvaks, s. o. asetati Meemeli linna alluvusse.

Nagu teada, võtsid leedulased 10. jaanuaril 1923. Meemelimaa enda alla. Esialgu jäi küll veel täidesaatev võim liitriikide kätte prantsuse ülemkomissari Pettisné näol, kelle määras sellele kohale prantsuse kindral Odry. Kui Meemelimaa oli lõplikult okupeeritud leedulaste ja Leedu vabatahtlikkude vägede poolt, eraldati üldisest politseist riiklik piiripolitsei, keda praegu veel nimetatakse ka riiklikuks politseiks. See piiripolitsei allub otsekohe Leedu siseministrile ja jaguneb praegu nelja komissariaati: Meemeli linn (1. komissariaat), Meemeli sadam (2. komissariaat, ühtlasi sadamapolitsei), Heydekrug (3. komissariaat) ja Pögegen (4. komissariaat). Piiripolitsei praegune koosseis on ümmarguselt 300 meest. Iga komissariaat jaguneb raioonidesse ja iga raioon postidesse. Piiripolitsei ülesanded seisavad muidugi kõigepealt valvamises selle üle, et keegi loata üle piiri ei tuleks, peale selle täidab see politsei ka piirivalve funktsioone, võideldes salakaubavedamise vastu, kolmandaks täidab see politsei ka veel mõningaid poliitilise politsei ülesandeid. Piiripolitseisse võeti üle hulk ametnike maapolitseist. Sadamapolitsei kasutada (Meemeli linnas) on muu seas ka mootorpaadid, sest see politsei peab ühtlasi võitlema salakaubaveo vastu mere poolt. On teada, et just mere poolt või-

dakse seal kergesti maale toimetada sa-
lakaupa, merepiirid on omapärsed ja või-
maldavad salakaubitsejatele kergesti te-
gutseda. Piiripolitsei mundriks võeti
Ühisriikide politsei munder. Ametnikke
varustati püstolitega ja saksa vintpüsside-
ga mudel 98. Meemelimaa piiripolitsei
ülemaks on politseimajor Jengaitis.

Uueks sisseseadeks tuleb piiripolitsei
kõrval lugeda veel raudteede politsei,
mis kutsuti leedulaste poolt ellu 1924. aas-
tal. Selle politsei haru koosseis pole küll
suur — kõigest 25 meest, kelle tegevus-
piirkond ulatub pealegi veel Leedusse;
elu aga on näidanud, et sarnase politsei
abil saab asju kõige paremini korraldada
ja et olgugi väike koosseis peab olema
eriliste ülesannete täitmiseks, mida ei saa
panna harilikku mundrikandja politsei
peale. See raudteede politsei allub samuti
otsekohe Leedu siseministeeriumile,
mis arusaadav, sest raudteede politsei te-
gevuspiirkond ulatub, nagu tähendatud,
ka Leedusse. Pahe seisab muidugi prae-
gusel silmapilgul selles, et kõrvuti töota-
vad mitu politseiorganisatsiooni, kes ei
saa või ei taha igakord töötada käsi-käes,
mis muidugi viib asjata hõõrumisteni ja ei
too asjale enesele kasu. Pealegi katsu-
vad maapolitsei ja teised, leedulaste poolt
ellukutsutud politseid segada üksteise
kompetentsi, misstõttu sageli juhtub, et
üht ja sama ülesannet täidavad mitu po-
litseiorganit, katsuvad vähemalt seda te-
ha. See aga pole nähtavasti organisat-
siooni süü, see on rohkem Meemelimaa
erilise olu- ja seisukorra süü. Teisest
küljest on arusaadav, et Leedu valitsus
püüab suurendada Leedu riikliku politsei
tegevusvälja Meemelimaal, see tähendab
aga teiste sõnadega maapolitsei ülesan-
nete vähendamist. Osalt on see vähen-
damine ka viidud läbi, nii et võidi asuda
maapolitsei koosseisude kärpimisele, mille
tagajärjel ühendati Meemeli maapolitsei
koosseisu 105 isiku peale (endise 350 ase-
mel).

Esimeseks Meemelimaa politseidirek-
toriks oli Meemeli linnanõunik Voigt, kes
astus ametisse liitriikide valitsemise ajal
Meemelimaa üle. Kui tulid maale leedu-
lased, nimetati ülemaks politseijuhiks mu-
dugi juba leedulane ja nimelt endine di-
rektor Jonas Toleikis. See sündis 8. märtsil
1923., s. o. juba siis, kui ülim valitse-
misvõim oli üle antud prantsuse ülemko-
missari Petisné poolt uuele, vastmoodus-
tatud maadirektooriumile. 19. veebruaril

1923. lahkus Petisné ja ühes temaga ka
prantsuse okupatsiooniväed Meemelimaalt
ja ülemkomissari kohused läksid üle lee-
dulasele Budrysele, kes neid kohuseid täi-
tis aga ainult ajutiselt kuni üldise olukorra
selgumiseni. Varsti pärast seda nimetati
ülemkomissariks A. Smetona, kes jäi Lee-
du vabariigi kõrgemaks esindajaks Mee-
melimaale. Ühtlasi kuulutati Meemeli-
maal välja sõjaseisukord, mis muu seas
ka veel praegu on maksev; üheks sõja-
seisukorra väljakuulutamise tagajärjeks
oli terve politsei asetamine sõjaväelise
juhataja alla: politsei kõrgeimaks ülemaks
sai vastav komandant, alul kapten Vit-
kauskas.

30. juulil 1924. kuulutati välja n. nim.
Meemelimaa konventsioon, mis oli juba
8. mail 1924. kinnitatud Leedu vabariigi
presidendi poolt ja mis meid huvitab
praegu selles mõttes, et konventsioon
kinnitab muu seas ka politseinikkude väl-
jateenitud õigused, nii, näiteks, võetakse
pensionile minekul arvesse varemteenitud
aeg jne. Ühtlasi lubatakse konventsi-
ooniga (art. 29) võtta Meemelimaal riigi-
teenistusse ainult isikuid, kes on pärit
Meemelimaalt. See artikkel käib mõis-
tagi ka politseinikkude kohta, nii et prae-
gu täiendatakse ja värskendatakse Mee-
melimaa politsei koosseisu enamasti isi-
kutega, kes on pärit Meemelimaalt. Eriti
see lubadus rahustas elanike meeli.

22. juunil 1923. reorganiseeriti maapo-
litsei, ühes sellega muudeti ka kõik polit-
sei peaasukohad. Praegu jaguneb Mee-
meli maapolitsei nelja komissariaati (sa-
muti nagu piiripolitsei): Meemeli linn,
Meemeli linna ümbruskond, Heydekrug,
Pogegen. Meemeli linna ümbruskonna
komissariaat jaguneb 13 raiooni, Heide-
krugi komissariaat — 9 raiooni, Pogegeni
— 10 raiooni. Iga raiooni alla käib um-
bes 20 alevikku ja küla. Iga komissa-
riaadi juures töötab ka eriline kriminaal-
politsei, kes koosseisult on väike ja koos-
neb ainult mõnest üksikust ametnikust.
Need kriminaalametnikud alluvad ühelt-
poolt vastavale komissarile (s. o. välispo-
litseile), teiselt poolt aga üldisele krimi-
naalpolitsei juhile Meemelimaal, kelleks
on praegu kriminaalinspektor Lengner.
Maapolitsei ülemateks on praegu maadi-
rektor Reisgies ja politseidirektor dr.
Vongehr. Sellest organisatsioonist näe-
me, et Meemeli politseikorraldusele on
avaldanud suurt mõju saksa eeskuju, teis-
te sõnadega on organisatsiooni jäetud pal-

ju sellest, mis oli varem. Kriminaalpolitsei kahesugune alluvus (ja väline ühendamine välispolitseiga), välispolitsei alluvus politseiülele ja tsiviil-ametnikule — kõrgemale riigiesindajale kohal — on pärit just Saksamaalt. Niisugune kord valitses Meemelimaal kuni okupatsioonivägede tulekuni ja seda korda ei soovitud muuta, muudatus on läbi viidud ainult selles mõttes, et tähendatud politseiharude kõrval tegutseb ka puht-riiklik politsei piiri- ja raudteepolitsei näol, millest eelpool juba oli jutt.

Meemelimaa kriminaalpolitsei on hästi varustatud: tema kasutada on kõiksugused moodsad tehnilised abinõud, ja peab ütlemata, et ei hoita raha kokku, kui tekib mõne kasuliku tehnilise abinõu soetamise küsimus. Sellel kriminaalpolitseil on omaette otsimiskeskkohad tarviliste kartoteekidega, albumitega, päevapiltidega jne. Kriminaalpolitsei tegutseb ühtemoodi tervel Meemelimaal.

Kriminaalpolitsei kõrval tegutseb veel eriline poliitiline politsei. Selle olemasolu vastu vaidlevad eriti sakslased, kes arvavad, et poliitilise politsei olemasolu vastu Meemelimaal kõneleb igalpool mainitud konventsioon. On küsitav, kui õige on see seisukoht, see arvamine. Fakt igatahes on see, et poliitiline politsei kutsuti ellu 1924. aastal Meemelimaal, et see politsei on muidugi riiklikult organiseeritud ja allub vahenditult keskvalitsusele.

s. o. siseministeeriumi kriminaalpolitsei osakonnale B. Kaunases. Poliitiline politsei töötab Meemelimaal iseseisvalt. Selle politsei ametnikud asuvad Meemelis, Heydekrugis ja Pogeegenis, keskkohal Meemelimaa jaoks asub Krottingenis.

Nagu juba varem tähendatud, pole politseiorganisatsioon ühtlaselt läbi viidud, on olemas paralleelasutusi, mis aga on paralleelasutusteks just seetõttu, et üks politseiharu püüab võtta oma kätte teise haru ülesandeid. See kõik on seletatav erakordsete aegade ja oludega, aja jooksul paraneb olukord kindlasti. Juba praegu on töötatud välja uus politseikorraldus, mis ootab vastuvõtmist parlamendi-maapäeva poolt. Muidugi kannatab veidi segase olukorra all politseiametkond, kes saab edukalt alles siis töötada, kui funktsioonid on täpselt määratud kindlaks, kui kohused ja õigused on seadusega täpselt fikseeritud. Esiolgu pööratakse tähelepanu politsei teoreetilisele ja praktilisele väljaõpetamisele, kusjuures — vähemalt maapolitsei ja kriminaalpolitsei suhtes — käiakse saksa eeskujude järel mõnede muudatustega, mis on tingitud oludest. See saksa eeskujude järel käimine politseinikkude väljaõpetamisel on tingitud veel sellest, et Meemelimaal maksab saksa eraõigus, maksavad saksa kriminaalseadused mõnede väikeste muudatustega, mis on tingitud Leedu vabariigi alla minekust. —t.

Uimastavatest mürkidest.

Üheks maailmasõja ja sellega kaasas käivate tagajärgede nähteks tuleb kahtlemata lugeda uimastavate mürkide laialdast tarvitamist ja selle tarvitamise alalist tõusu, mille all kannatavad Euroopa kui ka Ameerika rahvad ja riigid. Asi on läinud nii hädaohtlikuks, et selle küsimusega on hakanud tõsiselt tegelema ka rahvasteliit — vaatamata sellele, et võitluse all uimastavate mürkide tarvitamise vastu kannatavad mõned tähtsad riigid — rahvasteliidu liikmed, kelle kaubabilansis mängivad teatud osa (ja isegi suurt osa) oopium, kokaiin jne. Peaaegu kõik tähtsamad riigid ja peaaegu kõik rahvasteliitu kuuluvad riigid on rahvasteliidu surve all hakanud maksma panema karme seadusi uimastavate mürkide (oopiumi, kokaiini,

mofiumi, heroini jne.) tarvitamise kohta, kuid need seadused pole nähtavasti annud soovitud tagajärgi, igapäevased politsei kogemused näitavad, et suured karistused pole suutnud piiri panna uimastavate mürkide tarvitamisele, vastuoksa, nende mürkide tarvitamine laieneb iga päevaga, need mürgid tungivad ka nendes kohtadesse, kus varem ei teatud ega hoolitud kokaiinist ega mofiumist.

Mõne aja eest ilmus rahvasteliidu sotsiaal-osakonna aruanne uimastavate mürkide tarvitamise kohta ja see aruanne näitab, et mürkide tarvitamine on praegu suurem kui kunagi varem. Igal aastal tarvitatakse maailmas mitmesaja miljoni krooni eest uimastavaid mürke, kusjuures arstlikeks otstarbeks läheb ainult õige

väike osa sellest üldarvust. Maade hulka, kus võrdlemisi palju tarvitatakse uimastavaid mürke (eeskätt kokaiini ja morfiumi), kuulub kahjuks ka Eesti, mis seda kurvem, et meil enne maailmasõda üldse ei tuntud neid mürke, neid üldse ei tarvitatud, arvatud välja arstlikeks otstarbeks. Ja kui mõni isik tarvitas paratamatult morfiumi, siis oli see kõigile teada, sarnase inimese üle naerdi, tema vastu tunti kahetsust, kuid eeskujuga ei võtnud keegi säärase haiguse puhul. Sel ajal vaadati morfinistile kui haigele, sel ajal ei hoobeldud veel keelatud mürkide tarvitamisega, sel ajal leiti, et morfium kuulub arstikappi, haigemajja ja apteeki, aga mitte kodaniku taskusse ühes selle juure kuuluva pritsiga.

Eelmainitud aruandest selgub, et kaubitsemine uimastavate mürkidega Euroopas sünnib peaaesjalikult järgmiste linnade kaudu: Hamburg, Frankfurt Maini ääres, Zürich, Basel, Amsterdam ja Glasgow (jutt on arusaadavalt ainult illegaalsest kaubitsemisest). Sellega siis teevad salakaubitsemisega uimastavate mürkide alal tegemist eeskätt Saksa, Shveitsi, Hollandi ja Inglise linnad, kuna prantslased, itaallased, slaavi riigid, Türgi ja Kreeka esikohal ei seisa, nagu mõnikord armastatakse seletada ja oletada. Asjatundjad on arvamusel, et eelpooltähendatud linnad kõige enam veavad uimastavaid mürke välja Ameerika Ühendriigesse, kes nähtavasti kuulub suurimate kõnesolevate mürkide tarvitajate hulka maailmas. Olakse isegi arvamusel, et Ühendriikide poolt igal aastal tarvitatud uimastavate mürkide suur arv oleneb seal maksvast keeluseadusest; statistilised andmed igatahes näitavad, et nende mürkide tarvitamine Ühendriigis on kolossaalselt kasvanud keeluseaduse maksvuse ajal ja et see tarvitamine suureneb ka praegu veel kohutava kiirusega. Ühendriigesse toimetatakse võrdlemisi palju uimastavaid mürke ka Prantsusmaa kaudu, kusjuures on huvitav märkida, et Prantsusmaa ise väga palju neid mürke ei tarvita, arvatud välja Pariis ja Marseille, mis on arusaadav, sest need linnad on rahvusvahelised linnad, sinna tuleb kokku publik kõiksugustest riikidest ja sinna voolab tihti kokku just halvem element igast riigist. Kuid muidugi ei sünni salakaubitsemine suuremas ulatuses ainult nimetatud linnades. Igas suurlinnas, igas suuremas linnas leidub praegu palju uimastavate mürkide tarvi-

tajaid, kes katsuvad saada, maksku, mis maksab, igatsetud mürki. Neile muidugi tõttavad appi kaubitsejad — suuremad ja väiksemad, tõttavad appi kiiresti, sest kaubitsemine kokaiiniga kuulub väga kasutoovate äride hulka, eriti muidugi suurkaupmehele. Sellele võiks juure lisada veel, et uimastavaid mürke ei tarvita ainult tsiviliseeritud rahvad, vaid et sarnaste mürkide tarvitamine on mitmesugusel kujul levinud ka mõne primitiivsel kultuurastmel seisva rahva juures; uimastavaid mürke armastavad isegi mõned loomad, nagu allpool näeme.

Euroopas on kahtlemata kõige enam levinud kokaiini tarvitamine, „valge mürgi“ kasutamine (dr. Freitag, „Die Rauschgifte“). Sealjuures on selle mürgi levitamine, salavedamine ja salamüümine eeskujulikult organiseeritud; see organisatsioon on niivõrd hästi korraldatud, et politsei kunagi ei taba suuri ettevõtjaid, neid ärimehi, kes rikkastumise eesmärgil külvavad halastamatult mürki rahvaste sekka. Kätte saadakse harilikult väikesi vaheltkaubitsejaid. Kokaiin algas oma võidukäiku Euroopas alles pärast maailmasõda, s. o. siis, kui inimesed, kelle närvid rikkus sõda, kelle materjaalset olukorda halvasti üldine majanduslik kriis, hakkasid otsima kõiksuguseid abinõusid igapäevaste murede eemalepeletamiseks. Enne sõda tunti kokaiini tarvitamist vähe ja ainult üksikud isikud seisid selle mürgi hävitava mõju all. Seejuures tarvitasid tol ajal kokaiini enamaltjaolt ainult isikud, kel tuli oma ameti tõttu sageli tegemist teha kokaiiniga, nagu arstid, hambaarstid jne. Kokaiini tarvitamine oli enne sõda levinud õieti ainult sellel maal, kust kokaiin on pärit — Mehhikos. Selles riigis tarvitati juba väga ammu kokaiini. Nii pani juba Pizarro 1533. aastal Mehhikos tähele, et pärismaalased tarvitavad meeldi koka taimede lehti selleks, et ennast uimastada. Praegu tarvitatakse seal neid lehti nähtavasti sama ohtralt kui vanasti. Pärismaalased suudavad suuri töid, mis nõuavad palju pingutust ja kannatust, läbi viia peaaegu ainult kokalehtede abil, nagu teavad jutustada asjatundjad. Need pärismaalased suudavad kannatada nälga ja janu, kui neil ainult on kokalehti, seejuures tehes rasket tööd.

Suurlinna restoraanides, baarides, tantsulokaalides, öölokaalides jne. müüakse pea igalpool „valget mürki“. Muidugi ei müüda seda restoraaniteenijate poolt

(ja kui see sünnib, siis ei tea sellest harilikult peremees midagi). müümine sünnib kõiksuguste lille müüjate, tikumüüjate jne. poolt. Kindel igatahes on, et haige kuskil suurlinnas ei jää kokaiinita — kui tal ainult veel leidub raha selle ostmiseks. Kaubitsejad, kes suurelt osalt ise on kokaiini mõju all, teavad ja oskavad leida tarvitajaid, ostjaid. See äri annab head kasu, mistõttu just selle vastu võitlemine ongi väga raske. Ühe kinnivõetud kaubitseja asemele tuleb mitu uut. Seejuures ei kaubitse tänavmüüjad, s. o. need, kes oma kraami juba otsekohe edasi annavad tarvitajale, puhta kokaiiniga, harilikult segatakse kokaiini hulka veel mõni samavärviline, kahjutu produkt, mis on odav ja tõstab kaubitseja kasu.

Tänavatel sünnib kaubitsemine väga mitmekesiselt ja peab kaubitsejale andma — nad tulevad ikka uute ja uute trikkide peale, et leida ostjaid ja pääseda politsei silme alt. Igas linnas — nii suuremas kui väiksemas — on oma kvartaalid, oma tänavad, kust asjasse pühendatud isikud alati leiavad igatsetud pulbrit. Peale selle aga müütavad igalpool märki kõiksugused ametmehed: tänavmuusikandid, kes pulbrit peidavad muusikariistadesse, kerjused, kes mahutavad kaupa puujalasse või kunstkäesse, lille müüjannad, kellel mürk paigutatud ilusate rooside vahele, saapapuhastajad, kelle tööksid viksiga, määretega ja harjadega on tihti varustatud kahe põhjaga, et osavasti peita kallist kraami. Alatasa mõeldakse välja uusi peidukohti, uusi kavalusi, et politseid võimalikult ninapidi vedada. Peaaegu kunagi ei lähe korda tabada suuri kaubitsejaid, neid, kes seisavad rahvusvaheliste organisatsioonide eesotsas, kelle rahaga opereeritakse ja kes ei karda sissekukkumisi, sest ise nad kokaiiniga ei kauple, ise nad kokaiini ei vea, nad võivad elutseda ja tegutseda jõukate ja kõikide poolt lugupeetud „ausate“ kodanikkudena. Mõnel korral langevad politsei kätte küll tüsedamad tuusad — mürkide üle piiri vedajad, siis aga kaovad kõik niidid, sest sarnased salakaubavedajad midagi ei seleta, üles ei tunnista, kedagi ära ei anna — selleks on nende teenistus liig suur. Kui salakaubavedajad mõnel korral sisse kukuvad, maksavad nad hiiglatolliraha, ka see neid ei heiduta, sest rikkalik teenistus lubab ka mõnel puhul sisse kukkuda. Üle piiri toimetamine sünnib muidugi mitmesaja kavaluse abil. Kõigist

trikkidest on, võib olla, huvitavaim see, kus kokaiin peidetakse vaguniseinte ja polstrite vahele, matratsitesse jne. — sealt keegi salakaupa otsima ei lähe. Nüüd on asi aga juba teine, see trikk on ammu teada, mistõttu minnakse välja teiste kavalustega. Vedajaiks on isikud, kes pole eelkaristatud, nii et politsei- ja tollivõimud ei tea tähelepanu pöörata teatud reisijale-salavedajale.

Kokaiini tarvitamine sünnib enamalt jaolt sel viisil, et pulbrit ninna tõmmatakse. Ninast läheb mürk verre ja avaldab varsti pärast kasutamist oma mõju. Muidugi on hulk, mida kokainist tarvitab „tujju“ sattumiseks, väga mitmekesine, tõsiasi on ainult see, et seda hulka tuleb alatasa suurendada. Kõik uimastavad mürgid on seetõttu veel eriti hädaohtlikud, et nende tarvitaja peab alatasa suurendama toosi, muidu ei pääse mürk mõjule. On pandud tähele, et mõni kokainist tarvitab päevas kuni 8 grammi mürki, sarnase suure portsjoniga võib mürgitada mitu tervet inimest. Kui kokainisti heaolek on möödunud pärast kokaiini tarvitamist, järgneb sellele korralik „kassihastus“, mis suureneb iga nädalaga, iga päevaga, mis muutub mõne aja pärast tagakiusamise maaniaks ja viib lõpuks kokainisti sinna, kus lõpetavad oma päevad kõik parandamatud kokainistid — hullumajja. Ükski uimastav mürk ei löhu inimekeha ja -vaimu nii kiiresti ja nii põhjalikult kui „valge mürk“. Pidades silmas seda kurba kokainistide saatust, võib ainult tervitada kõiki samme, mis võetakse ette seadusandliste kogude ja ametivõimude poolt tagajärjerikkaks võitluseks selle inimkonna nuhtluse ja hävitaja vastu.

Teine mürk, mis samuti palju õnnetusi toonud, mis meil õnneks peaaegu tundmatu, see on o o p i u m. Oopiumi saadakse teadupärast moonist. Selle mürgi tarvitamine on eriliselt levinud Aasia rahvaste juures ja Ameerikas, ühe sõnaga seal, kus elutsevad ja tegutsevad hiinlased. Muidugi tuntakse seda mürki ka Euroopas, eriti Euroopa suurlinnades, nimelt sarnastes suurlinnades, kus on olemas hiinlaste kolooniad (näit. Berliinis). Oopiumi tarvitamine uimastava mürgina on juba väga vana. Arvatavasti on oopiumi valmistamine ja tarvitamine alanud vanas Egiptuses (dr. Freitag). Kindel igatahes on, et Ptolemeide valitsemise ajal Egiptuses oopiumi laialt tarvitati Aleksandrias,

selles suures ja kuulsas sadamalinnas. Oopiumi salavedamine ja sellega kaubitsemine pole samuti kerge, sellel alal on hiinlased kõikidest teistest kaugel ees. On teada juhtumeid, kus oopiumi katsuti suurel arvul vedada Hamburgist Ühendriigesse kalmistukivides! Hiinlased leiavad ikka uusi teid selle mürgiga äriajamiseks. Ja kõige raskem on küll politseil võidelda just oopiumi salavedamise ja kaubitsemise vastu.

Teatavasti suitsetatakse oopiumi, mõned selle mürgi tarvitamise all kannatajad eelistavad aga oopiumi süüa; selleks valmistatakse väikesed kuulikesed, mis on eriti prepareeritud söömiseks. Oopiumi mõju on palju kirjeldatud. Mitmed suured kirjanikud on proovinud oopiumi mõju, mõned isegi sattunud jäädavalt oopiumi mõju alla. Kirjeldustest järgneb, et inimesed näevad suurepäraseid unenägusid pärast oopiumi tarvitamist, juhtub ka sageli, et oodatud ilusate unenägude asemel nähakse unes õudseid, hirmsaid asju.

Umbes samas ulatuses nagu oopium on levinud ka hashish, mürk, mida Euroopas samuti vähe tuntakse. Ka hashish, mille valmistamine sünnib kanepist, on väga vana mürk, seda tunti juba vanas Kreekas; nähtavasti oli selle mürgi mõju teada juba Homeri ajal: Troja linna kangelased võtsid sisse kingituse, mis neile saadeti Egiptusest, mille õigemini saatis egiptlaste kuningas ilusale Helenale; pärast sissevõtmist tormasid nad lahingusse ja pidasid vapralt vastu, vaatamata saadud rasketele haavadele. Arvatakse, et see kingitus polnud midagi muud kui mingi hashishi preparaati (võib olla ka oopiumi preparaati). Eriti levinud on ka praegu veel hashishi tarvitamine uimastava mürgina idamail. Kuulus Baudelaire kirjeldab hashishi mõju ilusaimates värvides, kuid ei tohi tema sõnu uskuda, oli ta ju ise hashishi mõju alla sattunud. Hashishi ei tarvita idamaalased ainult uimastava mürgina, nad arvavad, et see mürk tõstab ka suguvõimeid, mistõttu seda idamail müüakse lõbumajade läheduses ja lõbumajades. Hashishi tarvitavad väga laial määral mõned usulahklased idamail. Sellega ongi arvatavasti seletatav, et need inimesed kannatavad välja hirmsaid piinu — ilma et nad kuidagi avaldaks valu tundemärke. Piinamisi, harilikult enesepiinamisi, võetakse ette pärast hashishi sissevõtmist. Ka kerjused ja hulkurid tar-

vitavad, nagu seletavad asjatundjad, neis maades palju hashishi.

Väga levinud Euroopas (ja kahjuks ka juba meil) on morfiumi tarvitamine: õige küll, kokaiini trumpab morfiumi üle, sest kokaiini tarvitamiseks pole midagi vaja, morfiumi kasutamiseks aga on vaja vähemalt prits. Morfiium saadakse oopiumist, ta moodustab selle mürgi tähtsama osa, morfiumi kohta ütleski kord kuulsaimaid Euroopa arste: Morfiumita ei tahaks ma olla arst! Ja tõesti — meie aja arstid, meie aja arstiteadus ei saa morfiumita läbi. Morfiium aitab väljakannatamatuid valusid kannatada, morfiium elustab südametegevust, morfiumi avitav mõju on määratu suur. Kuid morfiumi koht on ikkagi haigemajas, arsti juures. Ja seesama morfiium, mis on aidanud nii mitmekümne tuhande inimese elu päästa, seesama morfiium viib igal aastal hulk inimesi hauda, inimesi, kes on muutunud morfiumi orjadeks, kes selle mürgita enam ei saa enda arvates elada. Morfinist katsub, nagu kokainistiki, kõik teha, et ainult saada armastatud mürki: viimane riidehilt müüakse maha morfiumi eest, minnakse vargile, pannakse toime pettusi ja suuremaid kuritegusid — pritsitäre mürgi eest! Morfiumi kasutatakse pea ainult sissepritsimise teel. On hale vaadata, kui mõni haige, kes enam põrmugi ei suuda valitseda oma tahete üle, läheb lähema restoraani väljakäigu kohta või aga lihtsalt mõne maja eeskotta, et teha endale pritsimine. Ei hoolita seejuures kuidugi enam puhtusest ega millestki — peasi kui saab mürki. Berliini 1926. a. politseinäitusel oli pandud välja hulk pilte, mis näitasid, kuidas näeb välja mõne morfinisti keha: haav haava kõrval leidub reites, kätes, haavad on täis mustust ja mäda, kuid sellest ei hooli enam haiged, kellel muud mõtet pole elus üle jäänud kui morfiium.

Morfiniste võib parandada, see on küll raske, kuid mitte võimatu. Võimalik on see aga ainult vastavates haiglates, kus valve on suur ja kus parandamine sünnib kindla süsteemi järgi. Kõigepealt lubatakse haigetele morfiumi edasi tarvitada, ainult mürgi hulk ja sissepritsimiste sagedus vähendatakse järjekindlalt. Kui korraga keelata morfiumi tarvitamist, siis võib see endaga kaasa tuua õige raskeid tervislisi vapustusi. Muidugi kestab parandamine selle tõttu võrdlemisi kaua, see aga on paratamatu nähe. Viima-

sel ajal on, nagu teatab juba eelpoolmainitud dr. Freitag, leitud uus meetod, mis kiirendab parandamist, mille kohta aga pole võimalik veel lõpulikku seisukohta võtta, sest see meetod on alles uus, kogemused sellega pole veel kuigi suured. Haigeid pannakse ainult unerohu abil magama, neid lastakse magada 100 tundi järgemööda, kusjuures neile kogu aeg antakse unerohu. Sarnane pikk magamine lühendavat tunduvalt parandamise aega ja olevat annud suurepäraseid tagajärgi.

Kindlasti sama kardetav kui on morfiumi tarvitamine on ka heroïini tarvitamine. Heroïini saadakse morfiumist, sellel mürgil näib olevat arstiteaduses veel suur tulevik ees, igatahes mängib ta juba praegu arstiteaduses suurt osa. Heroïini tarvitamine uimastava mürgina on levinud kõige enam Ameerika Ühendriigetes. Seal on heroïini hädaoht nähtavasti nii suureks läinud, et on hakatud üldse heroïini valmistamist keelama. Heroïini mõju alalisile tarvitajaile on sama kurb, sama ränk kui morfiumi tarvitamise mõju. Alul oldi arvamusel, et heroïinist saab morfiumi aseaine, mille mõju aga on vähem kardetav kui morfiumi oma. Tegelik elu on näidanud, et see lootus oli vale, heroïini mõju on sama halb kui morfiumi mõjugi. Ja haiged satuvad heroïini kestava mõju alla sama ruttu ja samasugusel määral nagu morfiumi mõju alla.

Uusimaid uimastavaid mürke, mida Euroopas tarvitatakse, on peyotli, hui-cholindiaanlaste püha kaktus Mehhikos. Peyotl oli viimase ajani Euroopa riikides tundmatu, nähtavasti tuleb aga täie põhjusega kartata, et sellest mürgist tekib varsti eurooplaste lemmikmürk, sest meieaja „kultiveeritud“ eurooplane ei armasta üksi mürke, mis teda aeglaselt, kuid selle eest järjekindlalt tapavad, ta armastab ka uusi mürke! Selle mürgi kohta on ilmunud pikem kirjeldus prantsuse keeles Rouhier sulest („Le Peyotl“). Peyotl on väike okasteta kaktus, mis kasvab Kesk- ja Põhja-Mehhikos. Teda austavad väga Mehhiko pärismaalased, seda taime jumaldatakse. Juba umbes 20 aasta eest kirjeldas selle mürgi mõju tuntud saksa kirjanik Hanns Heinz Ewers novellis „Sinised indiaanlased“ („Die blauen Indianer“). Jook, mis valmistatakse sellest kaktusest, on väga kibe, kuid ta avaldab inimestele imemõju. Pä-

rismaalased tarvitavad seda jooki suurte, ebajumalatele pühendatud pühadel. Inimesed, kes seda jooki tarvitavad, hakkavad tantsima, need iseeneset pöörased tantsud kestavad vahetpidamata 24 tundi, siis langevad tantsijad nagu surnud kokku. See mürk annab igatahes inimestele teatud aja jooksul üliinimlikku jõudu. Euroopas on selle kaktuse mahla lähemalt uuritud, temast on leitud eriline aine, n. n. messaliin. Eriti sakslased on katsumud kindlaks teha selle mürgi mõju. Muu seas tehti huvitavaid katseid Heidelbergi ülikoolis. Mitmed arstiteaduse professorid jõid seda jooki, et ise teada saada, milles seisab joogi mõju, millal see mõju algab ja millal lõpeb. Selgus, et mõju ei avaldu ühesuguse kiirusega kõikide juures, mida võime tähele panna kõikide märkide juures. Peyotli iseäralduseks on see, et selle mõju avaldub alles 2 kuni 5 tundi hiljem. Mõju iseenesest on ka huvitav. Näib nagu hakkaks põrand jalge all kõilkuma, haistmine, kuulmine ja maitsmine muutuvad. Mõned hääled, nagu koera haukumine, muutub joobnute kõrvas imeilusaks muusikaks. Kaovad raskuse mõisted, raskustest arusaamised. Taskukell näib kaaluvat mitukümmend kilogrammi. Ajamõiste kaob samuti: minutid näivad pikad olevat kui tunnid. Kõige sellejuures ei ole joobnud inimesed mõistusest, nad reageerivad kõigile küsimusile, vastates kõigile küsimusile. Füüsilised tööd mingisuguseid raskusi ei sünnita. Kõik tehakse ära kerge vaevaga, näib nagu poleks raskusi olemas. Kõige selle juures on inimene, joobnud olekus, väga õnnelik, kõik näib tal olevat hea, ilus, õnnelik. Teise sõnaga — on olemas kõik eeldused, et blaseeritud eurooplased hakkavad hulgaviisi tarvitama peyotlit, sest mingisuguse mürgi abil peab ometi sattuma hullumajja, sellesse „korraliku eurooplase“ viimsesse puhkepaika siin maailmas. Ongi kuulda, et Pariisis olevat kavatsusel avada restoraaane, kust muu seas saab ka peyotlist valmistatud jooke. Ei tea muidugi, kui võrd need ja sarnased teated vastavad tõele, kui nad aga tõele vastavad, siis on kindel, et on jälle astunud samm edasi enesehulikutamise teel.

Lõpuks võiks kurioosumina mainida veel üht uimastavat mürki, mida tarvitavad mõned üksikud rahvad Siberis — see on meile kõigile hästi tuntud k ä r b s e e n. Samojeedid, karjäätid, tunguunid

tarvitavad osalt seda seent eneseuimastamiseks. Peab tähendama, et kärkseene mõju on tuntud juba väga ammu; juba vanal ajal oli teada, et see seen avaldab inimesele, kes seda sööb, erilist mõju, kuid üldiselt seda mürgi nähtavasti kunagi pole tarvitatud. Seen hakkab mõjuma umbes kaks tundi pärast söömist. Kõigepealt kannatab inimene kõiksuguste viirastuste all. Rippuvalt inimese iseloomust muutub mõni rõõmsaks, mõni kurvaks, mõni hakkab tantsima, mõni naerma, mõni laulma, mõni nutma. Kuid see pole kõik. Varsti muutub see esialgne tuju ja inimene muutub kurvaks, tuju langeb ja siis tekivad inimese silme eest uuesti viirastused, mis näitavad, et inimene on kaotanud igasuguse aja, suuruse jne. mõõdu. Nii paistab väike puhalg suure puuna, mille üle katsutakse hüpata hiiglahooga. Väike kivi näib olevat kalju, pisike pliiats — telefonipost! Juhtub, et mõni selle imeliku mürgi mõju alla sattunud inimene oma varanduse ära annab paari seene eest. Juba tsaariajal katsus vene valitsus teha mis võimalik, et ära hoida kaubitsemist kärkseentega, et võidelda selle pahe vastu. Suuri tagajärgi aga see võitlus ei annud, nagu

kaljuks võitlus iga mürgi tarvitamise vastu, mille mõju alla inimesed on sattunud.

Huvitav, kuid vähe teada on, et ka mõned loomad langevad uimastavate mürkide mõju alla. Nii teab dr. Freitag jutustada, et eriti loko taimed Kolorados, Tehhases, Uues-Mehhikos jne. loomade peale imelikult mõjuvad, umbes samuti nagu kärkseened inimestele. Loomad, kes neid taimed on söönud, hüppavad üle väikeste puutüükide suure hooga, nähtavasti on mürgi mõju muu seas niisugune, et ta kaotab suuruse mõõdu. Loomad, kes on mitu korda taimed söönud, katsuvad ikka uuesti neid leida ja ei söö lõpuks muud. Meie leiame siis loomade riigis meile tuntud kokainisti puhtal kujul. Ainult mürgi järgi igatsetakse veel, ainult mürgi soovitakse. On arusaadav, et see nähe toob palju kahju karjapidajatele. Austraalias on tähele pandud, et mõned loomad väga armastavad indigo taimed ja et nende taimede söömine neid joovastab. Ka Euroopas leidub siin ja seal taimed, millel on mürgine mõju loomadele (näit. Saksamaal Lüneburgi Heide's), mis loomi nõrgestab ja lõpuks surmab.

D. T.

Mängupõrgud suurlinnades.

Hasartmängud on sama vanad kui inimkond. Tahe kerge vaevaga, lootes ainult mingile iseäralikule õnnele, võita teiselt inimeselt raha või väärtusi, on alati valitsenud maailmas. Nii vana, kui ka kesk- ja uus aeg tunnevad hasartmänge, ainult mänguviisid vahelduvad, ainult mänguabinõud muutuvad, ainult väärtused, mille peale mängitakse, on kord ühed, kord teised. Mäng ise aga püsib.

Pärast maailmasõja lõppu on hasartmängud kõikjal eriti hoogsalt levinud, nad on tunginud kihtidesse, kus neid varem ei harrastatud kas üldse või aga harrastati mõõdukalt. Inimesed, kes on teinud läbi maailmasõja kas rindel või aga seljataga, on üldse muutunud enam-vähem õnneküttideks, sellest siis ka kirkkaardi-, rulett- ja teistele õnnemängudele. Maailmasõja tagajärjed tõid endaga kaasa suuri vapustusi majanduse alal: tekkisid mitmes riigis inflatsiooni ajajärgud jne., mille all kannatas hulk inimesi, kes tihti

viimse pääseteena katsusid õnne hasartmängudes. See ajajärk pole veel kadunud ja pole veel kadumas. Majanduse olud on veel praegu terves maailmas väga rasked, stabiilsust pole märgata kuskil ja just see ebakindlus ajabki inimesi sageli kaardi- ja rulettlaua taha. On selge, et eriti hoogsalt õitseb hasartmäng suurlinnades, kus palju võimalusi mängimiseks ja võimalusi politsei silme alt kadumiseks. Muidugi on hasartmängud suurlinnades organiseeritud mitmet moodi, olenevalt sellest, kus mängitakse ja kes mängib.

Jõukamate inimeste mängukohtadeks on klubid. Viimaste arv on suurlinnades pärast sõja lõppu tõusnud mitmekordseks, kusjuures selle nähtuse põhjuseks on ainuüksi hasartmängude levimine. Klubi nimetuse ja firma all on võrdlemisi kerge korraldada hasartmänge ja sisse seada korräpärased mängupõrgud. Loodetakse, et politsei ei tunne huvi suurepärase ni-

metuste all töötavate klubide vastu. Kord oli see nii, kuid praegu teab politsei väga hästi, mis ühes või teises sarnases klubis tehakse, kuidas seal aega mööda saadetakse — ja politsei segab see-tõttu suurlinnades väga tihti klubide „mugavaid õhtuid“.

Need klubid on seatud harilikult väga toredalt sisse: avarad ruumid, sest selleks otstarbeks üüritakse või ostetakse mõni väiksem elumaja, need ruumid varustatakse uhke mööbliga; üldse katsutakse igapidi — ka ruumide mugavusega — tõmmata ligi inimesi. Klubidel on oma köök, mis on harukordselt hea ja kust saab süüa poolmuidu. Mõned neist klubidest annavad süüa täitsa tasuta, teised võtavad küll tasu, kuid see tasu on niivõrd väike, et teda arvestada ei tulegi. Klubi liikmeiks on harilikult kõiksugused ülikooli haridusega isikud (eriti advokaadid ja arstid), ärimehed, näitlejad. Daamidele on pääs parimatesse klubidesse enamalt-jaolt keelatud. Klubide ukсед on kaitstud eriliste teenijate poolt, kelle ülesandeks on valvata, et klubisse ei pääseks ebasoovitavad võõrad või aga kriminaalpolitsei. Klubide sissekäigud on varustatud salajaste kelladega, mille abil antakse märku, kui midagi kahtlast on tulemas. Mängitakse kõige rohkem ecartéd, pokerit ja baccarat. Erilised teenijad hoolitsevad kaartide ja teiste sarnaste attribuu-tide eest ja kasseerivad raha sisse klubi heaks. Asi seisab selles — ja siin see terve „klubide“ siht peitubki — et iga mängija peab iga mängitud tunni eest maksma teatud tasu klubi „juhatusel“, s. o. mängupõrgu omanikule. Mõnel pool on asi teisiti korraldatud: klubi „juhatus“ saab iga mängu pealt teatud protsendi. Olgu see nüüd nii või teisiti — ainsaks võitjaks on ikkagi ettevõtja, klubiomanik.

Kuid kahjuks pole hasartmängud levinud ainult jõukamate seas, õnnemängud õitsevad ka väikeste meeste seas. Seal mängitakse pokerit, sheleskat (chemin de fer), kahtkümmendühte („otshko“), „Meine Tante — Deine Tante“ (Saksamaal) jne. Ka neis kihtides katsuvad osavad ettevõtjad asja organiseerida, ka neis kihtides tasub sarnane ettevõtte end mitmekordselt. Muidugi ei saa vaesemate inimeste jaoks üürida kalleid ruume, see ei tasuks end kuidagi. Kuid ruumi küsimusest saab ka teisiti üle: mängitakse kord ühes, kord teises, kord kolmandas kõrtsis. „Kundelede“ antakse paar tundi en-

ne mängu algust teada (kas telefoni teel või aga käskjala kaudu), kus nimelt mängitakse. Harilikult võtab sarnastest mängudest osa umbes viiskümmend inimest: suuremale arvule teeb ruumide leidmine raskusi, kuna väiksem mängijate arv ei võimalda ettevõtjale küllaldast tasu. Mängijad kuuluvad enamalt-jaolt käsitöölise, väikekaupmeeste jne. hulka, neile tulevad lisaks veel mitmesugused kahtlased isikud, kellel tume minevik seljataga ja harilikult vangla ees. Nii mõnigi väike ettevõtja ja kaupmees on kaotanud eluaeg kogutud vara sarnaste mängudega. Loomulikult ei luba kõik kõrtsiomanikud mängida hasartmänge, kuid igas suurlinnas leidub siiski küllalt lokaale, kus omanikud katsuvad teenida raha ükskõik mil viisil. Ruumide kasutamise eest peavad mängijad või õigemini vastav ettevõtja maksma kõrtsiomanikule teatud tasu, kes teenib kahekordselt: nii võitjad kui kaotajad tarvitavad ohtrasti jookke, peale kauba saab tasu ruumide kasutamise eest. Ettevõtja aga, kes ise kunagi ei mängi, kaseerib sisse oma kindlad protsendid, mis talle lubavad muretult elada — olgu teiste õnnetuse abil. Ka kõnesolevates ringides mängitakse harilikult öö läbi, kes kord on hasarti sattunud, ega see enam kaartide juurest ei pääse.

Rulletti muidugi kunagi kõrtsides ei mängita, see oleks seatud liiga suure hädahuga: ruleti toomine kõrtsi, sealt ära viimine teisale jne. ei saa sündida tähelepanematult. Seetõttu mängitakse ruletti ikka ainult ühe teatud isiku korteris, kusjuures ruleti mängust osavõtjate arv on piiratud, siin tuleb juba eriliselt ettevaatlik olla — kaarte võib politsei tulekul veel visata eemale, kuna ruletti ei saa kuhugi peita.

Töölise ja üldse kõige vaesemate kih-tide jaoks leidub igas suurlinnas samuti kohti hasartmängude läbiviimiseks. Töölised mängivad harilikult avalikkudes parkides, kusjuures kogunemine sünnib teatud pinkide juures. Töölisi avatleb mängule ikka üks või teine elukutseline mängija, harilikult eelkaristatud isik, kes vabrikus ees ootab töölisi palgapäeval ja neile teeb ettepaneku ette võtta „väikest ilmsüütut mängu“. Neil elukutselisel mängijal on teatud sidemed töölistega olemas, nad teavad väga hästi, millal töölised saavad rohkem raha ja millal vähem ja seavad muidugi oma sammud selle järvi. Need hasartmängijad aga ei piirdu üksi

tegevusega tööliste seas, kes vabrikutes raha teenivad, nad katsuvad õnne ka tööta tööliste seas: kui viimased saavad toetusraha, on elukutselised mängijad kohe platsis ja nii mõnigi abiraha, mis oli määratud kõige hädavajalisemateks kuludeks, on mängitud maha otsekohe pärast selle saamist mõne pargi tühjal pingil. Egas need hasartmängijad halastust ega armu ei tunne — nad tunnevad ainult raha ja seavad oma elu selle järgi sisse.

Kõik hasartmängud eelpoolkirjeldatud kujul — ükskõik kus neid ei harrastata ja kes neid ei mängi — on eriliselt hädaohtlikud seetõttu, et neist võtavad alati osa valemängijad. Võib öelda, et kõik elukutselised mängijad on ühtlasi ka valemängijad, sest teisiti ei tule nad „omaga välja“. Võib mängust elada ainult siis, kui tahetakse ja osatakse „õnne parandada“. Valemängimise meetodeid on palju, kuid kõik nad põhjenevad enam-vähem kahel võttel: abilise kaudu teada saada, missugused kaardid on partneril või aga kaartidele teha nägematuid märke. On huvitav, et politsei alati leiab mängupõrgust märgitud kaarte.

Sellele peab veel juure lisama, et enamasti kõik rahvusvahelised kelmid ja juhusteotsijad on ühtlasi ka valemängijad, see teeb hasartmängu harilikukudele inimestele õige hädaohtlikuks. Need kelmid reisivad ringi kõlavate nimede all, neil näib palju raha olevat, nende ülesastumine on kindel ja eeskujulik — see kõik viib eksiarvamisele, ja ega keegi kergesti mõttele ei tule, et mõni „jõukas, hästikasvatatud krahv“ on valemängija. Saksa prokurör dr. Latté Berliinist jutustab mitmest elukutselisest valemängijast, näidates, kui kergemeelsed on inimesed, kes ikka ja ikka langevad uuesti vana kurjategija lõksu. Keegi valemängija reisis mõisamaakleri firma all aastakümneid saksa provintsid ringi ja pettis hasartmängudega inimestelt raha. Temale olid abiks üksikud isikud, keda aga ettevõtlik valemängija sageli vahetas — et mitte silma paista. Kui ta lõpuks võeti kinni, leiti tema juurest terve kohver märgitud kaartidega, mis olid kindlasti toonud hulk õnnetust inimestele. Ühes väikeses linnas „võitis“ see kurjategija ühe öö jooksul ühelt advokaadilt 45000 saksa marka; kui juba vilunud advokaat sisse kukkus, mis peab siis ütleva teistest surelikkudest! Tihti töötavad valemängijad ka käsi-käes. Üks valemängi-

jate jõuk reisis pikemat aega ühest suvituskohast teise hasartmängude mängimiseks. Valiti muidugi suvituskohad seepärast, et seal ikka leidub jõukamaid inimesi, kellega juba maksab mängida. Jõugu liikmed esinesid töösturitena, pangaametnikkudena jne., nad ei tunnud muidugi teiste ees üksteist ja ei äratanud ka kauemat aega kellegi tähelepanu. See on loomulik. Kui alati või väga suurelt võidab üks isik, võib see äratada teiste tähelepanu, kui võidavad mitmed, ei arvata midagi halba. Võideti kuni sissekukkumiseni hulk raha. Salga iseäralduseks oli veel see, et töötati ilusate naisterahvaste abil. Naised muidugi mängust osa ei võtnud, neid vajati ainult jõukamate isikute ligitõmbamiseks. Asi oli niivõrd kavala lasti kombineeritud, et kellelgi kahjulkanatajaist ei tulnud pähe süüdlasi ja kaassüüdlasi otsida naisterahvaste ridadest. Asi võttis isegi hädaohtliku pöörde, mis muu seas näitab, kuivõrd hädaohtlikuks võivad minna niisugused valemängijad. Katsuti nimelt ühendusse astuda mõne riigi kindralstaabiga, pakkudes oma kaasaabi mitmesuguste teadete saamiseks; tõesti leidis ka teenistusandja ja siis laendasid valemängijad oma tegevust. Katsuti pääseda — muidugi ikka naiste abil — diplomaatide ja kõrgemate ohvitseride ligi ja neid avatleda mängule; varem uuriti veidi tulevase ohvri elulugu ja kombeid, et teada saada, kas vaev ennast ka tasub. Kui ohver oli nii kaugemale viidud, et ta hakkas mängima oma viimse raha, või aga — mis muidugi salgale oli väga meeltnööda — võõra raha peale, siis katsuti pääseda ohvrile päris ligi ja teda viia oma riigi äraandmisele, katsuti teha mänguohvrilt salakuulaja võõra riigi kasuks!

Ala, kus samuti avaldub inimeste alatasa tõusev kirk hasartmängude vastu, on hipodroom. Totalisaatorid meelitavad inimesi ligi, eriti muidugi jälle suurlinnades, kus võidu võimalused suuremad ja muidugi kaotamise võimalused kindlamad. Totalisaatorid neelavad aastas hulk raha ja nii mõnigi mees on oma viimsed pennid kaotanud hipodroomil.

Hasartmängude vastu võitlemine on politseile raskeks ülesandeks. Siin ei tule temale appi keegi. Õige küll, politsei saab mõnel korral anonüümkirju või teisi anonüümteateid mängupõrgutest. Kirjutavad ikka need, kes on kas otsekohealt või aga kaudselt kannatanud. Nimesid ei nimetata ja politseil puudub kõige täht-

sam mängupõrgu tegevuse paljastamise abinõu — puuduvad tunnistajad. Neid hankida on äärmiselt raske, võib öelda lootusetu, sest keegi ei taha figureerida hasartmängijate protsessis, kõik kardavad asjaosalistena langeda karistuse alla. Kui politsei saab teada mängupõrgu olemasolust, katsutakse muidugi soodsal silmapilgul tungida mängukohta. Kuid sarnane ootamatu haarang ei anna igakord soovitud ja loodetud tagajärgi. Kaardid ja raha kaovad laualt, mängijad katsuvad

põgeneda. Ja kui kaardid ka kätte saadud ja asi näib korras olevat, läheb kaebelustel nii mõnelgi korral korda kohtu ees selgeks teha, et on mängitud süütuid mängu. Siin ei aita ainuüksi politsei tegevus, ka see on ala, kus politseile peab appi ruttama publik ise ja publik peaks seda tegema enese huvides, sest politsei, võideldes hasartmängude vastu, võitleb ju ühiskonna heaks, võitleb sellesama publiku heaks, kes ei taha politseile sel alal appi tulla. P.

Huvitavad kriminaallood.

Florentsis, Itaalias, ostis keegi inglane ühelt vanade asjadega kaubitsejalt ilusa voodi, mis omal ajal oli kuulsa Cesare Borgia omanduseks. Voodi oli varustatud raskete portjääridega ja baldahiiniga. Inglane oli väga rahul oma ostuga ja toimetas voodi enda juure koju, kus see asetati võõrastetuppa, et ilustada tuba ja ühtlasi näidata kõikidele võõrastele haruldast ja kallist asja.

Kord külastas inglase tema vana tuttav, keda majaperemees palus jääda öömajale. Külaline paigutati võõrastetuppa ja ta pandi magama Cesare Borgia voodisse. Kui heale tuttavale anti külalisele esimesena kasutada ajalooline voodi. Kui teener läks järgmisel hommikul einega külalise tuppa, leidis ta külalise surnult ees. Kutsuti muidugi kohale kiiresti arst, kellel ei jäänud muud teha kui konstateerida võõra surma. Surm oli järgnenud südamerabanduse tagajärjel. Varsti pärast seda haigestus inglase naine. Et haigus oli raske iseloomuga, kutsuti kohale halastaja õde, kes pidi abiks olema vana inimese ravimisel. Õel tuli öö mööda saata jällegi võõrastetoas ja samas Borgia voodis. Hommikul leiti õde surnult voodis lamavat. Toodi jällegi arst ja viimasel ei jäänud jällegi muud üle kui konstateerida, et õde on surnud — ja jällegi südamerabanduse tagajärjel. See lugu pani juba kõiki mõtlema, seda enam, et noore tütarlapse süda oli täiesti terve, nagu tunnistasid vastavad arstid, samuti ka õe emaksed.

Selle voodi omanikule, inglasele, näis asi olevat väga kahtlane ja ta tahtis selgitada lugu, sest ta tundis ennast

ka kuidagi kaudse süüdlasena asetleidnud juhtumeis. Mees pöördus ühe eradetektiivbüroo poole, kus lubati asja selgitada. Majja saadeti detektiiv, kes kõik väga täpselt uuris, suuri ülekuulamisi toimetas ja lõpuks otsustas samuti saata mööda ühe öö müstilises toas. Järgmisel hommikul oli mees surnud, surmapõhjus — südamerabandus! Asi läks niimoodi päris keeruliseks ja keegi ei teadnud enam, mida ette võtta. Muidugi selle peale ei tulnud keegi, et politseid kutsuda kohale: see kõige lähem ja arvatavasti ka sellel juhul kõige kindlam abinõu jäi sel moel kasutamata. Hakati kõiksuguseid inimesi kahtlustama: selge oli kõigil, et asi pole normaalne; kalks inimest võis veel kuidagi juhuslikult surra ühes ja samas toas ühes ja samas voodis südamerabandusse võrdlemisi lühikese aja jooksul, kuid kolm — see oli juba liig. Kõiksuguste oletuste ja kaalutluste tagajärjel jõudis inglane veendumusele, et keegi muu ei saa olla saladuslikuks roimariiks kui vana teenija, olgugi et polnud sugugi selge, kuidas pidi teenija tapma temale võõraid ja ükskõikseid isikuid. Kuid selle asemel, et vähemalt nüüd, mil oli tekkinud juba reaalne ja ränk kahtlus, anda asjast politseile teada, kahtlustati edasi, nii kaua kui asjast sai teada vana teenija ise. Viimane läks otsekohe peremehe juure ja palus temalt luba öö veeta müstilises toas, sest ta tahtis ise ennast kahtlusest puhtaks pesta. Inglane tuli heameelega soovile vastu, sest ta arvas, et vanake jääb elama ja et sellega on kaudselt tõendatud teenija süü. Teiselt poolt kalkuleeris majaomanik, et teenija, võib olla, ei

ole siiski süüdlane, võib olla, uurib tema aga siiski õige surma põhjuse välja — sest lihtinimesed näevad tihti teravamalt ja saavad asjadest paremini aru kui haritud inimesed, kelle meeled juba nürinenud. Nii anti siis võõrastetoa võti vana teenija kätte. Järgmisel hommikul lamas teenija surnult voodis; surma põhjusena leiti olevat südamerabandus. See oli siis juba neljas surmajuhutumine lühikesee aja jooksul samas toas, samas voodis. See korduv südamerabandus mõjus muidugi ka inglasele, kes lõpuks muud pääseteed ei leidnud kui politseile asjast teatada.

Politsei oli juba varem asjast teada saanud, teda huvitasid väga need saladuslikud surmajuhutused, kuid politsei ei näidanud seda huvi avalikult. Uuriti ja kombineeriti, midagi selgemat ei leitud, näis aga päris kindel olevat, et inglase ema tema perekond ja teenijaskond surmas süüdi ei ole. Seepärast ei hakatud ka veel asja avalikult uurima, seda enam, et selleks puudus alus. Kõik neli inimest oli surnud südamerabandusse — ilma et keegi oleks tarvitanud mingit vägivalda. Kui uurimine oli jõudnud surnud punkti, siis saabus inglase kutse politseile osa võtta müstilise loo selgitamisest. See kutse tuli just parajal silmapilgul ja politsei asus kõigest jõust tööle. Esialgu ei leitud midagi, mis oleks tähelepanu, veel vähem kahtlust äratanud. Kuid varsti näis politseile selge olevat, et surma põhjus peitub voodis. Kutsuti kohale arstid, lahutusteadlased ja teised asjatundjad, kes varsti tegid selgeks järgmist.

Voodi portjäärid, samuti nagu matratski, olid läbi imbutatud mürgilise ainega. See aine muutus osaliselt auruks, muidugi mürgiliseks auruks, niipea kui ta sai veidi soojust. Nüüd on terve pilt selge: inimesed, kes aimata ei võinud voodi surmatoovaid omadusi, heitsid suurima hingerahuga voodisse ja soojendasid voodit oma kehaga. Tagajärjeks oli surm.

Arvatakse, et Cesare Borgia laskis endale konstrueerida niisuguse voodi, mis talle aitas lahti saada vaenlastest ja teda segavatest isikutest — ilma et keegi oleks teadnud kedagi süüdistada või isegi kahtlustada roimas. Kuidas aga suutis voodi neid saatuslikke omadusi alal hoida aastasadad? Arvatavasti seisis voodi pärast tarvitamist külmas ruumis ja

arvatavasti hoidsid kõik need isikud, kelle kätte voodi sattus aastasadade jooksul, voodi samuti külmas ruumis, mistõttu mürk välja ei auranud ja veel mitmesaja aasta pärast sai süütute inimeste tapjaks.

Hiljuti leidis Prantsusmaal aset, nagu teatab Oskar Breucker, imelik juhtum, kus kaks mõrtsukat, kelle süü si politsei poolt kindlaks tehtud, ei läinud kohtu kätte sel põhjusel, et neid maksvate seaduste järgi kohtu alla anda ei saadud, kuigi roimarid olid täie tervise juures ja politseile igal silmapilgul kättesaadavad. Roimarite vabadust, ja, võib olla, isegi elu päästis mingi vananenud seadus, millel meieajal pole enam mingit mõtet.

Väikese linnakese Blois läheduses asub Chemorton küla, koht, mis koosneb ainult väikestest elumajadest, kus igaühes elab ainult üks perekond. Ühes sarnases majas elas autojuht Bailly. Ühel jaanuarikuu õhtul tuli autojuht koju pärast pikemat sõitu ja istus lauda sööma. Juhil oli väga kiire ja ta ütles naisele, et ta peab pärast õhtusööki kohe uuesti välja sõitma: keegi inglane olevat teda palganud pikemaks sõiduks kella kümneks. Kohe pärast õhtusööki tõusis mees püsti, jättis jumalaga naise ja läks autosse ning sõitis minema. Sellest ajast peale jäi mees kadunuks. Varsti leiti küll tema taksiauto — Loire jõe kaldal, kuid auto oli tühi ja juhust puudusid igasugused jäljed, kellelgi polnud aimu, kuhu juht võis kaduda, missugustel motiividel ta kadus, kas tegemist on kuriteoga või millegi muuga. Politsei seisis mõistatuse ees.

Siiski hakkas politsei asja energiliselt juurdlema, minnes välja ainult sellest, et normaalne inimene ei kao, ei saa kaduda jäljetult ja põhjusteta. Enesetapmisest ei võinud juttugi olla, kõiki asjaolusid arvesse võttes ja tähele pannes kadunud juhi kodust elu ja majanduslikku olukorda ning tervislikku seisukorda. Ka ei tulnud arvesse põgenemine mõne salajase armukesega, sest juht elas otse eeskujulikku perekondlist elu ja armastas oma naist tõsiselt, nagu võisid peale naise tunnistada hulk isikuid. Ei jäänud üle muud oletust, kui et juht sattus röövmõrtsuka kätte, kes teda palgas reisijana ja siis soodsal silmapilgul ära tappis ning laiba jõkke viskas. Uuriti ka jõe kallast ja jõge sel paigal, kust auto eest leiti, otsiti jões ka teised kohad läbi — kuid

juhi laipa ei leitud, ei leitud üldse midagi, mis oleks annud vähemutki näpunäidet juhust või tema laiba asukohast.

Varsti aga tulid Blois linnas kuulda-vale jutud, mis teadsid tõendada, et keegi selle linna kaupmees Bertot on tapetud Baillyga koos olnud roima õhtul, see kaupmees oli sama mees, keda nähti koos tapetud autojuhiga. Kriminaalpolitsei asus nende kuulujuttude kontrollimisele ja areteeris varsti kaupmehe. Viimane tunnistas üles, et ta oli koos tapetuga roima õhtul Pariisis. Ta seletas, et ta kohanud Baillyd juhuslikult Pariisis ja palunud teda sõidutada koju. Juht olevat öelnud, et tema sõidab nii-kui-nii koju ja olevat seetõttu kohe nõus olnud. Kaupmees olevat palunud veel kaasa võtta ka kellegi Madeleine Clamouze'i, kes oli kaupmehe armuke. Ka sellega olevat juht olnud päri ja nii olevat siis väike seltskond sõitnud Pariisist koju. Kõik olevat õnnelikult jõudnud Blois linnani, seal olevat kaupmees ühes oma armukesega autost välja astunud, kuna juht olevat üksi edasi sõitnud oma kodukülla Chemorton sihis. Madeleine Clamouze kinnitas kõik kaupmehe seletused. Vaatamata sellele seletusele võeti vahi alla nii kaupmees kui ka tema armuke. Mõlemad anti kohtu alla, kuid et puudusid kindlamad tõendused nende süü kohta, mõistis kohus nad süüdtõendavate andmete puudusel õigeks. Bailly tapmine jäi väga saladuslikuks.

Umbes kuu aega hiljem leidis keegi kalur Loire jõest ühe tundmatu meeste-rahva laiba. Viimane oli juba nii kaua vees ligunud, et nägu ja keha oli muutunud tundmatuks. Käed puudusid üldse. Näha oli, et surnul oli kolm kuldhammast ja et pahem jalg oli vigastatud. Kuidagi ei läinud korda kindlaks teha, kes on surnu isik. Seal jõuti siis arvamisele, et võib olla on tegemist tapetud autojuhi laibaga. Toodi kohale proua Bailly, kes otsekohe ära tundis oma mehe laiba ja minestusse langes. Kui laipa lähemalt vaadeldi, siis leiti hammaste vahelt tükk riidet.

Kriminaalpolitsei areteeris otsekohe uuesti kaupmehe ja tema armukesega ja pani kaupmehe korteris toime läbiotsimise. Leiti muu seas mitu taskurätikut, mis olid täpselt samast riidest nagu hammaste vahelt leitud riiegi. Nüüd on selge, et kaupmees on Bailly mõrtsukas, jäi ainult üle veel selgitada, mil motiivi-

del sündis tapmine ja kuidas roim toime pandi. Kaupmees ja ta armuke neile küsimusele ei vastanud, nad üldse enam mingisuguseid seletusi ei annud, vaid kordasid seda, mida nad olid seletanud esimesel ülekuulamisel.

Ja nüüd tuleb loo traagikoomiline lõpp. Mõlemad mõrtsukad olid kord juba kohtu all, kohus mõistis nad tõendavate andmete puudusel õigeks. Prantsuse korra järgi ei saa muuta vannutatud meeste kohtuotsust, milles sisaldub vabaks mõistmine. On kord inimene ühes asjas vannutatud meeste kohtu poolt õigeks mõistetud, ei saa inimest sama kuriteo kordasaatmise pärast anda uuesti kohtu alla: otsust ei saa kohus nii-kui-nii muuta. Nii ei tulnud siis võimudel enam murda pead küsimuse üle, kuidas ja mispärast tapeti Bailly kaupmehe ja tema armukesega poolt. Rahvas sattus asjaolu-de teadasaamisel ärevusse, kaupmehe ja ta armukesega kalla taheti tarvitada omakohut, kuid mõrtsukad olid seda ette näinud ja aegsasti teadmata kuhu põgenenud.

Cinkotas, Ungaris, elutses ja tegutses cmal ajal keegi Béla Kiss. Sel ajal, kui ta seal elas, oli ta veel noor ja väga töökas plekisepp, peale selle veel osav nais-tekütt. Oli teada, et mees suutis ikka ainult lühikest aega elada üha ja sama naisterahvaga, ta vajas alati vaheldust. Kahe-kolme aasta jooksul vahetas ta umbes 20 teenijat, kusjuures peab tähendama, et ta iga teenijaga elas intiimvahekorras. Ja alati astusid noore, virga plekisepa teenistusse ilusad noored naised ja tüdrukud. Béla Kiss ei olnud küll ilus, just vastuoksas: tal oli väike, paks kuu, suur habe kattis ta nägu — aga naistele meeldis ta siiski. Nii mõnigi naaber päris Kissilt, mispärast ta nii sageli vahetab oma teenijaid ja mispärast need ikka kaovad Cinkotast teenistusest lahkudes. Plekisepp tähendas sarnastele küsimustele alati ikka ainult, et naisterahvad olevat truudusetud, et nad ei armastavat viibida kaua ühel kohal ja ühes külas ning linnas, ja et neid ei tohi kunagi uskuda.

Kord võttis mees oma teenistusse ühe noore tütarlapse. Varsti tulid mõned naabriprouad Julishkat vaatama. Nende küsimusele, kus on Julishka, vastas plekisepp: ta on ära, ta on seal, kus teisedki on. Ja järgmisel päeval oli plekisepal uus teenija. Aeti küll kõiksugust juttu

Kissist ja tema perenaistest, kes kõik peaaegu jäijetult kadusid, need kuulujutud ulatusid ka ametivõimudeni, politsei juurdles isegi asja tükk aega, kuid midagi erilist kindlaks teha ei suudetud, puudus õieti alus kahtlustuste avaldamiseks — sest sel ajal läksid teenijad naised sageli teistesse kohtadesse teenistusse, ilma et see oleks äratanud kellegi tähelepanu — siis pandi ka uurimine seisma ja asi lõpetati kohtuvõimude poolt.

1912. aastal müüs Kiss korruga oma töökoja ja maja ühes krundiga. Ostjaks oli keegi mees Budapestist. Kiss ise kolis Cinkotast minema. Tal polnud seal sugulasi, ka erilisi sõpru polnud mees seal leidnud mitme aasta jooksul, nii et varsti unustati plekisepp ja tema teenijad. Kuid juba aasta pärast tuli Cinkota elanikkudel uuesti tegemist teha „huvitava“ ja osava plekiseppaga, seekord juba väga tõsiselt. Uus omanik kavatses ostetud krundile püstitada uut elumaja. Kui mullatöödega algust tehti vundamendi püstitamiseks, tuli ilmsiks asjaolu, mis omal ajal — enne maailmasõda — äratas tähelepanu terves maailmas.

Krundil leiti nimelt kaevamistel suur plekk-kast. Viimane oli umbes meetripikkune ja oli hästi kokku joodetud. Hakati hoolega edasi kaevama ja lõpuks tulid veel teised sarnased kastid ilmsiks. Üldse leiti 13 plekk-kasti, millede kohta polnud teada, mis nad sisaldavad ja milleks nad sügavasse maa sisse kaevatud. Müstilised kastid anti politsei kätte. Kui kastid avati, siis oli kastide sisemus niivõrd õudne, et mitmed vanad komissarid minestusse langesid. Kastidest tuli välja hirmus hais, neis olid naistelaibad. Mõnest laibast polnud peaaegu enam muud üle jäänud kui luud ja pesuhilbud. Peaaegu kõik naised suruti pärast tapmist kastidesse pool-alasti, s.o. samuti nagu nad olid tapmise silmapilgul. Budapesti kriminaalpolitsei, kelle kätte asja uurimine anti, tegi laipadest ülesvõtteid, viimaste avaldamine keelati ära — pildid olevat olnud selleks liig õudsed!

Vaatamata kõigile jõupingutustele, ei läinud korra kindlaks teha tapetute isikuid. Näojooned oli ajahammas moonutatud, pealegi ei kadunud Kissi majast mitte 13, vaid rohkem teenijaid, umbes 20.

Muidugi hakati kohe otsima Béla Kissi, kuid tema asukohta ei läinud korda kindlaks teha. Kiss oli välja rännanud,

seda suudeti veel selgitada, kuid kuhu — see jäi tumedaks. Aasta pärast oli terve uurimine jõudnud surnud punktile. Ainus enam-vähem kindel näpunäide, mis vahepeal sattus ametivõimude kätte, oli ühe ungari legionääri kiri Aafrikast, kes teenis prantsuse võoraste leegionis ja kes teatas kodumaale, et selles leegionis teenis võõra nime all keegi Béla Kiss, kes suri malaariasse. Astuti diplomaatiliselt samme Prantsusmaal, et teada saada, kas saadud kirja sisu vastab tõele, kuid need sammud ei annud mingisuguseid positiivseid tagajärgi ega näpunäiteid. Nii et süüdistusakt tuli kõrvale panna.

1916. aastal kerkis korruga päevakorrale uuesti Kissi nimi. Nimelt leiti Serbia rindel pärast mitmepäevast lahingut keegi sõdur, kelle taskus olid dokumendid Béla Kissi nime peale. Juba varem — mitteofitsiaalselt — surnud mitmekordne mõrtsukas oli nüüd teistkorda surnud, seekord arvati, et mees on nüüd kindlasti surnud, nii et saadi mõrtsukat ka ofitsiaalselt lugeda surnuks. Näis, et sellega on lõppenud kurb lugu, mis täiuseni jäi siiski selgitamatuks. Kuid saatus tahtis ka seekord veel veidi teisiti.

Aradi vanglas Rumeenias istub kinni pikemat aega keegi Franz Wimmer. Mees on 50-aastane, ta on väga äkiline ja suur tülinorija. Tema kambrisse ei julge ükski vangivaht minna üksi, ainult kahekesi või isegi kolmekesi minnakse Wimmeri juure. Samas vanglas istuvad kinni ka mõned kurjategijad, kes on pärit Budapestist ja kelle arvates Wimmer pole keegi muu kui kauatagaotsitud ja ofitsiaalselt maailmasõjas langenud Béla Kiss.

Neid arvamisi kuulis ühel ilusal päeval ka vangla ülem Pascu, kes kohe asus asja uurimisele. Ta astus ühendusse ka Ungari võimudega, palus endale saata Kissi päevapildi ja tema isikukirjelduse ning muud olemasolevad andmed. Päevapilt ja muu materjal saabusid kohale ja siis pidi vanglaülem tunnistama, et Wimmeri nime all olev vang on tõesti kauaotsitud Béla Kiss. Mees oli endale muretsenud tagaotsitava röövmõrtsuka Franz Wimmeri dokumendid ja oli sellega teinud kaks äri. Röövmõrtsukas pääsis muidugi politseivõimude tagaotsimistest, sest ta viibis ju kinni — selle lahke vastutulelikkuse eest andis mõrtsukas Kissile muidugi tasu. Teiselt poolt

aga pääsis Kiss eluga tänu sarnasele operatsioonile. Tal tuli küll minna eluksajaks vanglasse, kuid selle mehe arvates on vangla elu kas või eluaeg siiski parem surmast, ja et teda ootab Ungaris kindel surmanuhtlus, seda teadis mees väga hästi, sama mees, kes oskas ennast nii osavasti kaks korda surnuks kuulutada.

Huvitav on, et Wimmeri ja Kissi päevapildid näitavad õige suurt sarnadust, seetõttu oli muidugi Kissil kerge tegutseda Wimmeri nime all ja kinni istuda röövmõrtsukana. Pealegi leidis Wimmeri rinal ja kätel samasugused sissepõletatud joonestused nagu nad pidid olema Kissil vastava isikukirjelduse järgi. Muidugi tekib siin veel küsimus, kas Wimmer pole ka ühtlasi Kiss, s. o. kas viimane ei pannud teise nime all toime röövmõrtsukatöö. Kindel see muidugi ei ole, kuid sarnane oletus pole teisest küljest täitsa alusetu. Olgu kuidas on, Wimmeri asi on üks ja see meid praegu ei huvita. Kiss aga antakse kindlasti

välja Ungari võimudele, sest Ungaris toimetatud kuritööd on hoopis raskemad kui Rumeenias toimetatud.

Niipea kui Wimmer-Kiss teada sai, missuguse pöörde on võtnud tema asi, see asi, mis näis olevat kord juba lõplikult lahendatud, katsus ta põgeneda, see põgenemiskatse aga nurjus ja vangil tuli tagasi minna oma kongi. Nähes, et kõik on kadunud, katsus mees oma elule lõpu teha. Ta lõi ahelate abil oma tuiksoone katki ja kirjutas oma verega kambri seintele: Vangla direktor, siin on minu veri. Nüüd on sul ometi midagi juua.“ Eluvõtmise katse ebaõnnestus samuti. Vangivahid panid õigel ajal asja tähele, Kiss toimetati arstide kätte, kes tema elu päästsid. Vahepeal on Kiss teryeks saanud ja nüüd ootab teda Ungarisse saatmine, kus tema süüdistusakt uuesti päevalgele tuuakse, et mõista kohut selle hirmsa mõrtsuka üle, kes on jälgimaid Ungari kriminaalajaloos.

B. R.

Ametlik osa.

Politseivalitsuse direktori käsukiri 19. dets. m. a. nr. 23.

Võru-Petseri abiprefektuuri konstaabel Johannes Arbeiter on paigutatud ümber oma palvel ja huvides Tartu-Valga prefektuuri koosseisu arvates 20. detsembrist m. a.

Tallinna-Harju prefektuuri konstaabel Boris Laupmann on vabastatud ametist oma palvel, arvates 15. jaanuarist 1931. a.

Viljandi-Pärnu prefektuuri konstaabel August Soome on vabastatud ametist oma palvel, arvates 12. detsembrist m. a.

Lääne-Saare prefektuuri konstaabli kohustetäitja Johannes Randrüüt on vabastatud ametist oma palvel, arvates 21. detsembrist m. a.

Politseivalitsuse direktori käsukirjaga 23. dets. m. a. nr. 24

avaldatakse politseikooli kõrgema klassi kursuse 20. detsembril m. a. lõpetanud kasvandikkude nimekiri, kes määratud teenistuskohdadele:

Lembit Redel, Viktor Naukas, Karl Ratnik, Valter Püss, Endel Reiman, Jaan Tamm, Ado Uusna, Leonhard Kroon, Karl

Utso, Aleksander Kulkik, Eduard Margus, Evald Reier, Eduard Ehrlich, Rudolf Preisman, Aleksander Nõukas, Erni Jürgens, Voldemar Pöder, Elmar Herbst, Artur Rasina, Karl Raudsepp, Karl Amor, Julius Uus, Alfred Voitk, Karl Ersto, Elmar Tool, August Soll, Hans Tederschmidt, Ida Inn, Sergei Kaup, Hermann Madisson, Hans Karusaar, Arnold Samariüütel, Oskar Jõgeva, Voldemar Kerem, Martin Lind, Hugo Kulkik, Paul Klaar, Aleksander Miglas, Eugen Klesty ja Paul Riiner.

Avaldatakse politseiametnikkude nimekiri, kes 16.—19. detsembr. m. a. politseikooli katsekomisjoni ees eksternidena politseiameti kutsetunnistuse saamiseks sooritanud eksamid: kordnik Alfred Epoldt, Aleksander Niilus, konstaabel Voldemar Leppik, konstaabel Johannes Uueson, asjaajaja Artur Espenberg ja konstaabel Alfred Arak.

Raudteepolitsei komissari käsukiri 22. dets. m. a. nr. 21.

Politseikooli direktori poolt Raudteepolitsei komissari käsutusse saadetud politseikooli kõrgema klassi lõpetanud kasvandik Hans Tederschmidt on määratud

raudteepolitseis vaba olevale Tamsalu raiooni konstaabli kohale, arvates 21. detsembrist m. a.

Politseivalitsuses on registreeritud:

1) Ajakiri „Misjonihüüd“, hakkab ilmuma Tallinnas, tarvidust mööda; väljaandja Rahuühenduse Selts, asukoht Tallinnas, vastutav toimetaja Vladimir Liiv.

2) Ajakiri „Mere Post“, hakkab ilmuma Tallinnas, üks kord kuus, väljaandja ja vastutav toimetaja Ester Michelson.

3) Ajakiri „Resto“, hakkab ilmuma Tallinnas, üks kord kuus; väljaandja Tallinna restoraanides, kohvikutes ja söögi-majades teenijate ühing, vastutav toimetaja Jaan Rimpel.

4) Ajakiri „Печерский Край“, hakkab ilmuma Petseris, kaks korda kuus; väljaandja ja vastutav toimetaja — Semjon Aleksei p. Konstantinov.

5) Ajaleht „Meie Hää“, hakkab ilmuma Tallinnas, üks kord nädalas; väljaandja — Kultuur-Sotsiaalne ühing „Radikaal“, vastutav toimetaja — Rudolf Sirge.

Politseivalitsuse poolt on antud load laskeriistade ja laskemoonaga kauplemiseks: Elmar-Georg Tõnise p. Kertile, Tallinnas, S.-Tartu mnt. 53, maksvusega 22. dets. 1931, Karl Peedi p. Leilopile Kilingi-Nõmme alevis, maksvusega 9. dets. 1931, Eduard Jaagu p. Sassiadile Tapal, Pikk tän. nr. 6, maksvusega 23. dets. 1931, Rapla Tarvitajateühisusele Märjamaal oma abikaupluses, maksvusega 23. dets. 1931, Hugo Tooma p. Pärnale Nõmmel, S.-Pärnu mnt. nr. 38, maksvusega 19. dets. 1931, Villem Juhani p. Schmidtile Tapal, Jaama tän. nr. 6, maksvusega 22. dets. 1931.

Laskeriistade parandamiseks: Karl Peetri p. Luhale Tartus, Kalda tän. nr 1, maksvusega 13. nov. 1931.

Välismailt.

Amettegevus lubatud ainult päevavalgel.

Rochefort linna tsiviilkohtus tuli mõne aja eest harutamisele abielulahutamise protsess, mis on huvitav seetõttu, et protsess lükkati edasi põhjustel, mida keegi aimata ei teadnud ja mis näitavad kui hädalohtlikud võivad mõnel korral olla vanad, ajast ja arust läinud seadused.

Keegi kaupmees alustas abielulahutamise protsessi oma naise vastu, kes oli kaupmehel olevate andmete järgi astunud intiimühendusse ühe kaupmehe äriteenijaga. Et aga asja kohta jõuda täiele selgusele, et ühtlasi leida kindlaid tõendusnaine truudusemurdmise kohta, korraldas kaupmees väikese komöödia. Ta selletas ühel ilusal päeval naisele, et ta peab äriliseks otstarbeks sõitma Pariisi. Tegelikult ta ei sõitnud kuhugile, vaid jäi oma maja lähedusse, et järgnevaid sündmusi ära oodata, millede pealtnägijaks ta tahtis olla. Nagu arvatud, läks ärimeheteeniija, niipea kui jõudis kätte õhtu ja pimedus, ärimeheteeniija. Abielumees tõttas nüüd otsekohe notari juure, kellega varem oli juba läbi kõneldud, ja võttis viimase kaasa. Mõlemad läksid kaupmehe korterisse ja tulid just parajal silmapilgul, et konstateerida abielutruuduse

murdmist. Notar valmistas kohal otsekohe „akti“ ja lisas sellele oma ametipitseri juure. Nüüd oli kaupmehel igatsetud dokument käes ja protsess võis algust leida. See notari tunnistus oligi tähtsaimaks dokumendiks protsessis. Naise advokaat oletas aga kohtus, et Prantsusmaal maksva korra järgi võib notar ette võtta ametitalitusi ainult päeval ja ainult päevavalgel. Dokument aga, mis on suurimaks tõenduseks naise truudusetusest, valmistati kell 4 hommikul küünla valgusel. Seetõttu pole dokument seaduslik ja temal mingisugust tõendavat jõudu ei ole. Et sarnane seadus sarnasel kujul praegugi Prantsusmaal tõesti veel maksab, ei saanud kohus muud midagi teha, kui nõus olla advokaadi väidetega ja protsessi edasi lükata kuni uute tõenduste saamiseni mehe poolt, mis nüüd muidugi nupulka ärimehel juba on hoopis raskem.

Elav laip.

Londoni läheduses leidis hiljuti keegi pr. Edith Crawshay Ralston ühel väikestel kalmistul oma hauakirja, s. o. hauakiri, mis kandis tema nime. Lähemal vaatlusel selgus, et kivil on ka pealkiri alljärgneva sisuga: „Truuks mälestuseks minu Jen-

nyle, minu armastatud naisele, kes suri 20. mail 1916. William Crawshay Ralston.“ Jenny oli naise hüüdnimeks. Muidugi oli naisterahvas väga imestunud oma surma üle, kuid et ta ennast tundis veel küllaldaselt elavana, hakkas ta uudishimulikult asja ja oma surmajuhtumit uurima. Ta pöördus vastavate ametasutuste poole, kuid see ei teinud teda põrmugi targemaks, ta sai ainult teada, et ta on tõesti surnud ja korrapäraselt maha maetud! Naine seletas ametivõimudele loo ja selgitas neile, et ta siiski veel elab, vaatamata hauakivile ja ametlikkudele raamatutele. Asja hakati uurima ja siis selgus, et kivi oli püstitanud oma naisest lahutatud mees, kes seletas, et tema ei olevat suutnud ükskõikselt edasi elada, et tema olevat püstitanud kivi selleks, et iga päev oma silmaga näha ja oma südamega tunda, et tema poolt üle kõige armastatud naine on temale surnud. Nüüd seisavad ametvõimud muidugi teise ülesande ees: on vaja selgitada, kas kirst on tühi või mitte ja mil teel sai abielumees lasta registreerida oma elusa naise surma.

Külmavereline murdvaras.

Käesoleva aasta suvel tungis keegi seniajani teadmata murdvaras ühe New-Yorgi pangaomaniku korterisse. Seal juhtus kogenud kurjategijale aga väike viperus. Kui mees parajasti pangaomaniku magamistoas ametis oli suure Persia vaiba kokkurullimisega, lükkas ta koge-mata ukse kinni — ja oli vangis. Üks käis lahti ainult shnepperi abil ja seda muidugi vargal ei olnud. Aknaid ka toas polnud ja seinad olid paksud, samuti ka uks. Teha polnud midagi ja varas arvas, et tuleb nüüd minna jälle kord vanglasse. Kuid külmavereline kurjategija, kes oli hästi riietatud ja kes nähtavasti kuulub n. nim. gentleman-varaste hulka, ei kaotanud külma verd ja lootusi. Magamistoas oli telefon ja sellele lootis varas. Ta helistas viivitamata lähemasse politseijaoskonda, sest aeg oli kallid ja pangaomanik võis tulla koju igal minutil. Kurjategija alarmeeris politseid kisaga: Appi, vargad, kallaletung! Kümne minuti pärast oli politsei kohal. Võib arvata, et see aeg kerge ei olnud vargale, kuid ta kasutas aega, et mõelda selle üle kuidas pääseda raskest situatsioonist. Politseinikud ilmusid korterisse ja peatselt ka magamistuppa, kust nad leidsid hästi riietatud mehe. Kurjategija õnneks ei tunnud keegi politseinik-

kudest pangaomanikku näo järgi ja nähes enda ees gentlemani, kes oli pealegi nähtavasti vägivaldselt kinni pandud magamistuppa, kus asus telefon, olid ametnikud arvamisel, et nende ees seisab pangaomanik ise, kuna kurjategijal on läinud korda põgeneda — nähtavasti sündis põgenemine politsei alarmeerimise tõttu. Politseinikud pöördusid kurjategija poole, teda härra Hudshiniks nimetades (see oli pangaomaniku nimi). Vargal oli selge, et ta nüüd on päästetud — kui õige pangaomanik liig vara koju ei tule. Politseinikud pärisid, kas pangaomanik on haavata saanud, kas talt palju on varastatud, kuidas nägi välja murdvaras jne. Ametnikud konstateerisid siis veel, et nähtavasti on töötanud ainult üks mees, kes on põgenenud, jättes maha tööriistad (need asusid kõrvaltoas, mistõttu neid kurjategija ka tarvitada ei saanud magamistoas). Tööriistad tunnistati konfiskeerituks ja siis algas protokoll kokkuseadmise. Kurjategija valetas oma kasuks nii palju kui ta suutis, katsudes ainult asja kiiresti lõpule viia. Varast kirjeldas varas kui paksu meest, kes oli varustatud laskeriistadega jne. Kui protokoll oli seatud kokku, lahkus politsei, kusjuures vargale, s. o. härra Hudshinile veel südamele pandi asjad kõik jätta nii, nagu nad olid politsei tulekul, kuni kriminaalametnikkude saabumiseni. Seda „pangaomanik“ ka lubas ja politseinikud lahkusid, teatades, et kriminaalpolitsei võib kohale jõuda umbes tunni aja pärast. Ka selle võttis varas teadmiseks. Kui ametnikud lahkusid, viis varas suure kiirusega poolelijäänud töö lõpule ja lahkus arvata-vasti umbes veerandtunni pärast ühes pangaomaniku väärtasjadega.

Ameerika ilmategija.

Üks Ameerika selts, mille ülalpidamisel on mõned hipodroomid, sõlmis mõne aja eest ühe ameeriklasest teadlasega dr. George Sykes'iga, omapärase lepingu. Selts korraldab oma hipodroomidel võidu-jookse ja mõned võidujooksud on seltsile väga tähtsad, sellepärast et neile tuleb hulk rahvast ja sissetulekud on suured, võivad suured olla, kui ilm on hea. Eriti tähtis on üks võidujooksude nädal, mis kestab 8 päeva ja kuhu alati tuleb publikut murruna. Lepingu järgi on nüüd dr. Sykes kohustatud hoolitsema hea ilma eest võidujooksude nädalal. Iga võidujooksu päeva eest, millal paistab päike, saab teadlane 1000 dollarit, iga laupäeva eest, mil

paistab päike, antakse ilmategijale 2500 dollarit, sest laupäevad on seltsile publiku osavõtu tõttu eriti tähtsad. Kui sajab vihma lepingupäevil, peab teadlane maksma kahekordset trahvi, s. o. 2000 dollarit või 5000 dollarit. Dr. Sykes tõendab, et ta võib tõesti ilma muuta saladusliku aparraadi abil, mis töötab elektrijõuga ja mis saatvat välja erilisi elektrilaineid. Mees demonstreeris seltsile ka oma aparraati: ühel pilvisel päeval tehti katseid ja pilved olevat varsti kadunud pärast seda, kui teadlane pani töötama oma masina. Küsimus seisab muudugi selles, kas aparraadil on mingit ühist sellega, et pilved kadusid! Väga võimalik, et dr. Sykes on ainult, nagu iga korralik ameeriklane, osav spekulant, kes spekuleerib heale ilmale, nagu teised spekuleerivad teatud paberite tõusule börsil. Võib olla, läheb tema kalkulaatsioon sinna, et kolm ilusat, päikese-paistelisel päeva tasuvad ära ühe vihma-päeva. Kindel igatahes on, et teadlane spekuleerib sellele, millele alati on spekulleerinud ka osavad kelmid: inimeste lõp-mata suurele rumalusele!

Kas daktiloskoopia lõpp?

Chicagos olevat politsei sattunud ühe arsti jälile, kes olevat endale lühike aja jooksul kogunud suurt varandust õige omapärasel viisil. Arsti klientuur olevat koosnenud ainult kurjategijatest ja mitte harilikudest kurjategijatest, vaid varastest, kellel juba palju pattu südamel, kes politsei poolt tagaotsitavad, kellel kinnivõtmise korral seisab ees pikemaajaline viibimine vanglas. See arst olevat nimelt leidnud mingisuguse abinõu näpujälgede moonutamiseks. Kurjategijad, kellede näpujäljed politseis registreeritud, olevat tulnud arsti juure et 100 dollari eest ennast „ümber teha“ lasta, et saada „uut nägu“.

mis välja ei anna ja millega võib astuda julgesti igasse politsei otsimise büroosse. Nii jutustavad vähemalt ajalehed, Ühendriikide ajalehed. Kuid sarnaseid teateid on juba tihti varem levitatud, mõnel korral on neil sihiks olnud mõjutada kohut, et viimane ei võtaks arvesse näpujälgi, seda on politsei suutnud dokumentaalselt kindlaks teha. Mõnel puhul aga on sarnaseid teateid lehte mahutanud mõni reporter, kellel kirjutada palju ridu ja kelle materjal lõpukorral. Kindel on, et seni pole leitud ühtki meetodit ei kirurgilist ega teist, mis lubab sõrmeotsi nii moonutada, et näpujäljed muutuvad või et nad kaovad. Ja arvatavasti pole see Chicago uudis ka jällegi muud midagi kui vana väljamõeldus uuel, kuigi mitte väga algupärasel kujul.

Abielu või vangla?

Belgradi keskvangla vastuvõtmise büroosse ilmus mõne aja eest keegi Peter Markovitsh sõnadega: „Isegi vanglas on parem kui abielus!“ Mees oli omal ajal, umbes kolme aasta eest — Belgradi vanglast põgenenud ja sellest ajast peale jäljetult kadunud. Teda otsiti kaua taga, kuid mees oli kadunud nagu tina tuhka. Vangla inspektori küsimusele, mispärast kurjategija siis nüüd korraga vabatahtlikult ilmutab vanglesse tagasi, vastas vang, et ta olevat teinud üks aasta pärast põgenemist hiigla rumaluse: ta olevat nimelt abiellunud. Kaks aastat ta olevat suutnud kannatada abielus olemist, kuid saadud kogemused olevat nii hirmsad, et ta eelistavat tagasi tulla vanglesse. See on seda huvitavam, et Markovitshil on veel istuda 12 aastat ja et tema oma põgenemisega kaotas need aastad, mis ta oli juba ära istunud. Mees toimetati kambriisse, kus tal tuleb istuda nüüd veel kaua aega.

Väljaandja: **Kohtu- ja sisem. administratiiv-ala kirjastus.** Vastutav toimetaja: **O. Angelus.**

K u u l u t u s i.

Tunnustatakse maksvusetuks järgmised isikutunnistused:

Mitt, Martin Tõnise poeg, välja antud Taali vallavalitsuselt 20. 8. 20 a. nr. 387.
Mihkelis, Maria Hansu tütar, välja antud Sindi alevivalitsuselt 24. 5. 28 a. nr. 65/354875.
Laupa, Elisabeth.
Reichenbach, Evgenija Ernsti tütar.

Hansen, Karl Kristjani poeg, välja antud linna politseikomissariilt Pärnus 25. 11. 27 a. nr. 1287.
Adamson, Anna Antsu tütar, välja antud Taali vallavalitsuselt 21. 5. 19 a. nr. 11.
Hendrekson, Johan Johani poeg, välja antud Taali vallavalitsuselt 28. 10. 20 a. nr. 772.

- Puust, Johannes Kristjani poeg, välja antud Taali vallavalitsuselt 1. 2. 27 a. nr. 19.
- Laube, Juuli Jakobi tütar, välja antud linna politseikomissariilt Pärnus 22. 12. 19 a. nr. 6141.
- Parm, August Hansu poeg, välja antud Võisiku vallavalitsuselt 13. 12. 20 a. nr. 1004.
- Pinta, Heinrich Jaani poeg, välja antud Vana-Põltsamaa vallavalitsuselt 30. 10. 28 a. nr. 103.
- Schüts, Liisa Hansu tütar, välja antud Imavere vallavalitsuselt 23. 4. 20 a. nr. 290.
- Herman, Anna Marie tütar, välja antud Tartu linna politsei 3. jaoskonna ülemalt 16. 1. 20 a. nr. 8213.
- Rosenbaum, Anna Johani tütar, välja antud Kabala vallavalitsuselt 8. 4. 22 a. nr. 50.
- Vaht, Johannes Jaani poeg, välja antud Kaarepere vallavalitsuselt 29. 12. 19 a. nr. 217.
- Meier, Anna, välja antud Haaslava vallavalitsuselt 7. 6. 21 a. nr. 910.
- Bernhardt, Karl Hansu poeg, välja antud Pornuse vallavalitsuselt 20. 7. 20 a. nr. 294.
- Loit, Jaak Hansu soeg, välja antud Pornuse vallavalitsuselt 18. 4. 29 a. nr. 125.
- Veske, Aliide-Pauliine Jaani tütar, välja antud Kudina vallavalitsuselt 12. 6. 30 a. nr. 1357.
- Siimo, Elfriede Juhani tütar, välja antud Elistvere vallavalitsuselt 21. 1. 25 a. nr. 301.
- Everaus, Anna Tõnise tütar, välja antud Põltsamaa alevivalitsuselt 23. 11. 25 a. nr. 497.
- Nigols, Anlisa-Marie-Rosalie Gustavi tütar, välja antud Kudina vallavalitsuselt 10. 5. 20 a. nr. 361.
- Piigli, Jakob Kusta poeg, välja antud Vana-Roosa vallavalitsuselt 3. 12. 19 a. nr. 210.
- Feebo, Anette Mihkli tütar, välja antud Roela vallavalitsuselt 18. 12. 19 a. nr. 427.
- Võsa, Mihkel Mari poeg, välja antud Vana-Põltsamaa vallavalitsuselt 7. 1. 25 a. nr. 288.
- Saar, Theodossi Antoni poeg, välja antud Laiuse vallavalitsuselt 24. 1. 28 a. nr. 21. (44243)
- Steinbach, Pauline Jaaso tütar, välja antud Krüüdneri vallavalitsuselt 14. 1. 20 a. nr. 260.
- Stepanov, Vladimir Moki poeg, välja antud Viljandi maakonna politsei 4. jaoskonna ülemalt 29. 11. 19 a. nr. 936. (44242)
- Jüriado, Oskar Johani poeg, välja antud Luunja vallavalitsuselt 12. 12. 24 a. nr. 56.
- Kukkermann, Johannes Anne poeg, välja antud Laeva vallavalitsuselt 24. 4. 28 a. nr. 19. (44251)
- Viira, Pauliine Peetri tütar, välja antud Tähtvere vallavalitsuselt 1. 6. 20 a. nr. 688. (44252)
- Palmenstrauch, Minna Jüri tütar, välja antud Rannu vallavalitsuselt 12. 3. 20 a. nr. 827.
- Tigane, Hilda Peetri tütar, välja antud Pangodi vallavalitsuselt 16. 1. 28 a. nr. 4.
- Krass, Karl Anna poeg, välja antud Haaslava vallavalitsuselt 2. 3. 20 a. nr. 502.
- Epischova, Olga Aleksei tütar, välja antud Senno vallavalitsuselt 20. 3. 29 a. nr. 78.
- Justus, Juuli Peetri tütar, välja antud Hellenurme vallavalitsuselt 31. 12. 23 a. nr. 24.
- Johanson, Alma Aleksandri tütar, välja antud Tarvastu vallavalitsuselt 22. 4. 25 a. nr. 462.
- Kruuse, Oskar Vilhelmine p., välja antud Toolamaa vallavalitsuselt 17. 12. 24 a. nr. 51.
- Kullisson, Paul Vidriku poeg, välja antud Palupera vallavalitsuselt 15. 9. 26 a. nr. 37.
- Kullisson, Salme Mangu tütar, välja antud Palupera vallavalitsuselt 17. 12. 19 a. nr. 88.
- Simon, Anna Jaani tütar, välja antud Valga jaoskonna politseikomissariilt 13. 9. 28 a. nr. 574.
- Zolk, Rudolf Hansu poeg, välja antud Tartu linna 1. jaoskonna politseikomissariilt 10. 3. 27 a. nr. 2177.
- Morosov, Lasar Safoni poeg, välja antud Krüüdneri vallavalitsuselt 4. 2. 27 a. nr. 478.
- Toom, Jaan Johani poeg, välja antud Vana-Otepää vallavalitsuselt 29. 12. 19 a. nr. 161.
- Parts, Ida Johani tütar, välja antud Palupera vallavalitsuselt 12. 9. 23 a. nr. 75.
- Siimann, Emma Fritsu tütar.
- Vokk, Aleksander, välja antud Tallinna 1. jaoskonna politseikomissariilt 4. 1. 27 a. nr. 3191. (26060)

- Desen, Tatjana, välja antud Tallinna 2. jaoskonna politseikomissariilt 2. 7. 28 a. nr. 540. (26061)
- Iives, Aliide-Marie, välja antud Tallinna linna politsei 1. jaoskonna ülemalt 15. 12. 19 a. nr. 3871. (26062)
- Ristikivi, Johannes, välja antud Tallinna linna politsei 1. jaoskonna ülemalt 1924 a. nr. 2093. (26063)
- Long, Jaan, välja antud Tallinna linna politsei ülemalt 1920 a. nr. 10732. (26064)
- Ginemann, Alfred, välja antud Tallinna linna politsei 1. jaoskonna ülemalt 1920 a. nr. 9215. (26065)
- Sakkur, Peeter, välja antud Tallinna linna politsei 1. jaoskonna ülemalt 7. 3. 25 a. nr. 765. (26066)
- Gildemann, Herbert, välja antud Tartu linna politsei 2. jaoskonna ülemalt 1924 a. nr. 2486. (26069)
- Eiche-Vaher, Minde, välja antud Võru vallavalitsuselt 13. 7. 25 a. nr. 67. (26434)
- Giebler, Albert, välja antud Lasva vallavalitsuselt 12. 12. 28 a. nr. 42. (26435)
- Holts, Valter, välja antud Võru jaoskonna politseikomissariilt 17. 3. 27 a. nr. 1078. (26436)
- Holts, Peeter, välja antud Karilatsi vallavalitsuselt 27. 12. 19 a. nr. 17. (26437)
- Jõgi, Jaan, välja antud Loosi vallavalitsuselt 12. 12. 19 a. nr. 84. (26438)
- Kibena, Bernhard, välja antud Peri vallavalitsuselt 29. 10. 26 a. nr. 110. (26439)
- Kängsepp, Minna, välja antud Haanja vallavalitsuselt 31. 1. 20 a. nr. 675. (26440)
- Lipp, Karl, välja antud Loosi vallavalitsuselt 30. 6. 25 a. nr. 48. (26441)
- Loid, Siegfried, välja antud Haanja vallavalitsuselt 21. 2. 27 a. nr. 375. (26442)
- Sabbe, Ferdinand, välja antud Võru jaoskonna politseikomissariilt 7. 11. 27 a. nr. 307. (26443)
- Veidemann, Minna, välja antud Tallinna linna politsei 5. jaoskonna ülemalt 3. 1. 20 a. nr. 5473. (27303)
- Tammeveski, Peeter, välja Tallinna 5. jaoskonna politseikomissariilt 10. 1. 27 a. nr. 2215. (27304)
- Vaks, Madis, välja antud Tallinna linna 1. jaoskonna politseikomissariilt 21. 7. 26 a. nr. 931. (27305)
- Pukk, Helene, välja antud Varbola vallavalitsuselt 1924 a. nr. 6. (26067)
- Kotkas, Arnold, välja antud Peningi vallavalitsuselt 1927 a. nr. 10. (26068)
- Volk, Anna, välja antud Tallinna linna politsei 3. jaoskonna ülemalt 3. 12. 19 a. nr. 1824. (27306)
- Kreegi, Johannes, välja antud Suuremõisa vallavalitsuselt 19. 12. 19 a. nr. 962. (27307)
- Oltorp, Edgar-Voldemar, välja antud Tallinna 5. jaoskonna politseikomissariilt 17. 10. 29 a. nr. 1008. (27312)
- Rohult, Karl, välja antud Rakvere politseikomissariilt 24. 1. 27 a. nr. 2091. (27313)
- Kolks, Gustav, välja antud Tallinna 5. jaoskonna politseikomissariilt 24. 9. 27 a. nr. 1038. (27314)
- Reinie, Friedrich-Johannes, välja antud Tallinna 5. jaoskonna politseikomissariilt 2. 8. 29 a. nr. 616. (27315)
- Ulf sack, Bernhard, välja antud Palmse vallavalitsuselt 26. 5. 22 a. nr. 1171.
- Palumets, Voldemar, välja antud 1. jaoskonna politseikomissariilt Tartus 10. 9. 26 a. nr. 1108.
- Peetsmann, Aleksander Antoni poeg, välja antud Senno vallavalitsuselt 18. 1. 27 a. nr. 65/526057.
- Kivir (Kever), Pauline Ado tütar, välja antud Vohnja vallavalitsuselt 22. 12. 1919 a. nr. 63.
- Sarg, Ella Jaani tütar, välja antud Sauga vallavalitsuselt 16. 12. 19 a. nr. 135.
- Kolpakov, Sinaida Ignati tütar, välja antud Meeksi vallavalitsuselt 1. 7. 25 a. nr. 958.
- Rämmann, Gustav Markuse poeg, välja antud Meeksi vallavalitsuselt 16. 5. 23 a. nr. 259.
- Kiisel, Harald-Aleksander Daaveti poeg, välja antud Vastse-Kuuste vallavalitsuselt 9. 3. 26 a. nr. 154.
- Konsen, Alma Samueli tütar, välja antud Vastse-Kuuste vallavalitsuselt 23. 6. 25 a. nr. 98.
- Veermann, Gustav Mardi poeg, välja antud Vastse-Kuuste vallavalitsuselt 17. 8. 20 a. nr. 431.
- Zimdin, Alfred Peetri poeg, välja antud Vastse-Roosa vallavalitsuselt 8. 6. 21 a. nr. 4.
- Värnik, Heinrich Johani poeg, välja antud Uue-Antsla vallavalitsuselt 11. 3. 1927 a. nr. 257. (44257)
- Hermann, Sally, välja antud Kõnnu vallavalitsuselt 1925 a. (26947)

- Kõllamets, Liisa Jüri tütar, välja antud Kambja vallavalitsuselt 11. 6. 29 a. nr. 58. (44261)
- Siim (Siimu), Johannes Gottliebi poeg, välja antud Haaslava vallavalitsuselt 8. 1. 20 a. nr. 322.
- Sepp, Johannes, nr. 273.
- Olev, Alviine Hansu tütar, välja antud Kunda alevivalitsuselt 12. 10. 21 a. nr. 413. (44260)
- Kotov, Artur, välja antud Tallinna linna politsei 4. jaoskonna ülemalt 12. 5. 20 a. nr. 12980. (26936)
- Sabbrak, Johannes, välja antud Tallinna 4. jaoskonna politseikomissariilt 7. 2. 1929 a. nr. 1479. (26937)
- Mesi, Karl, välja antud Tallinna 3. jaoskonna politseikom. 1927 a. (26938)
- Kõpper, Johan, välja antud Tallinna linna politsei 4. jaoskonna ülemalt 29. 3. 1920 a. nr. 11903. (26939)
- Valberg, Liisa, välja antud Tallinna linna politsei 1. jaoskonna ülemalt 5. 3. 1920 a. nr. 8194. (26940)
- Sööt, Marie, välja antud Nõmme jaoskonna politseikomissariilt 3. 2. 26 a. nr. 68. (26941)
- Lõhmus, Mihkel, välja antud Sadama jaoskonna politsei-abikomissariilt 27. 11. 1926 a. nr. 1176. (26943)
- Bollmann, Maria-Armide, välja antud Tallinna 4. jaoskonna politseikomissariilt 28. 2. 28 a. nr. 1787. (26944)
- Allik, Vilhelmine, välja antud Tallinna linna politsei 4. jaoskonna ülemalt 5. 7. 1922 a. nr. 17985. (26945)
- Bergmann, Anna, välja antud Tallinna 4. jaoskonna politseikomissariilt 15. 11. 1926 a. nr. 1671. (26946)
- Kuusik, Rudolf, välja antud Tallinna 5. jaoskonna politseikomissariilt 10. 2. 27 a. nr. 2476. (26948)
- Riimann, Karl, välja antud Tallinna linna politsei 4. jaoskonna ülemalt 6. 9. 1924 a. nr. 1467. (26949)
- Pajupu, Aliis, välja antud Kapu vallavalitsuselt oktoobrikuus 1922 a. nr. 383. (26950)
- Lilienthal, Ernst Johani poeg, välja antud Tahkuranna vallavalitsuselt 1. 3. 1927 a. nr. 13. (16406)
- Loorents, Mihkel Jaani poeg, välja antud Tahkuranna vallavalitsuselt 10. 12. 1919 a. nr. 18. (16407)
- Pöder, Jaan, välja antud Liigvalla vallavalitsuselt 9. 10. 22 a. nr. 42. (23651)
- Hiob, Jaan, välja antud Kehtna vallavalitsuselt 11. 5. 23 a. nr. 89. (25898)
- Org, Arteemi, välja antud Tallinna 2. jaoskonna politseikomissariilt 6. 3. 29 a. nr. 2046. (23652)
- Klimov, Arteemi, välja antud Mustvee vallavalitsuselt 5. 3. 23 a. nr. 44. (23653)
- Paju, Hindrek, välja antud Torgu vallavalitsuselt 9. 9. 27 a. nr. 1235. (25897)
- Alberg, Agathe, välja antud Juuru vallavalitsuselt 28. 7. 28 a. nr. 68. (25881)
- Nettan, Arthur, välja antud Kuimetsa vallavalitsuselt 2. 7. 27 a. nr. 129. (25882)
- Maurer, Oskar, välja antud Hageri vallavalitsuselt 13. 9. 27 a. nr. 173. (25883)
- Hansen, Leontine, välja antud Juuru vallavalitsuselt 9. 8. 21 a. nr. 1542. (25884)
- Raacra, Johan, välja antud Kuimetsa vallavalitsuselt 14. 6. 27 a. nr. 41. (25885)
- Koit, August, välja antud Tallinna linna politsei 4. jaoskonna ülemalt 21. 6. 22 a. nr. 17915. (25886)
- Kristel, Aliide, välja antud Tallinna linna politsei ülemalt 20. 11. 19 a. nr. 1169. (25887)
- Puum, August, välja antud Kohila vallavalitsuselt 1922 a. nr. 2549. (25888)
- Ülevain, Voldemar, välja antud Hageri vallavalitsuselt 4. 5. 23 a. nr. 114. (25890)
- Tedre, Johan, välja antud Kehtna vallavalitsuselt 5. 1. 20 a. nr. 13. (25893)
- Poldmann, Hans, välja antud Ingiiste vallavalitsuselt 30. 12. 19 a. nr. 589. (25894)
- Kallas, Aleksander Gustavi poeg, välja antud Kuksema vallavalitsuselt 13. 3. 1927 a. nr. 1044. (26548)
- Ponomareva, Amalie, välja antud Tallinna 6. jaoskonna politseikomissariilt 3. 3. 30 a. nr. 767. (27025)
- Pöder, Aleksander, välja antud Tallinna linna politsei 2. jaoskonna ülemalt 25. 6. 1925 a. nr. 1865. (27027)
- Kalms, Elmar-Aleksander, välja antud Tallinna 6. jaoskonna politseikomissariilt 11. 5. 29 a. nr. 100. (27029)
- Johanson, Marie-Helene, välja antud Tallinna linna politsei 6. jaoskonna ülemalt 13. 1. 20 a. nr. 5389. (27030)
- Loss, Regina-Renate, välja antud Vohnja vallavalitsuselt 6. 12. 28 a. nr. 606. (27032)

- Sokk, Aleksander, välja antud Peningi vallavalitsuselt 15. 7. 20 a. nr. 1385. (27033)
- Anderson, Karl, välja antud Tartu 2. jaoskonna politseikomissariilt 6. 6. 30 a. nr. 240. (27034)
- Uus, Helmi, välja antud Emmaste vallavalitsuselt 18. 8. 28 a. nr. 514. (27035)
- Nõmm, Johannes, välja antud Tallinna linna politsei 5. jaoskonna ülemalt 17. 3. 1925 a. nr. 917. (27316)
- Smit, Harald-Heinrich, Tallinna 5. jaoskonna politseikomissariilt 17. 10. 29 a. nr. 1012. (27321)
- Sommer, Edgar, välja antud Tallinna 5. jaoskonna politseikomissariilt 10. 9. 29 a. nr. 836. (27322)
- Krümmei, Nikolai, välja antud Raudteede politsei ülemalt 2. 1. 19 a. nr. 5442. (27323)
- Põlder, Nikolai, välja antud Tallinna sadama jaoskonna politseikomissariilt 17. 9. 1929 a. nr. 196. (27324)
- Semjonov, Peeter, välja antud Tallinna 5. jaoskonna politseikomissariilt 4. 7. 1928 a. nr. 476. (27327)
- Silm, Kristjan, välja antud Tallinna 5. jaoskonna politseikomissariilt 21. 6. 28 a. nr. 411. (27329)
- Tamm, Hermine, välja antud Kuresaare politsei jaoskonna ülemalt 4. 12. 19 a. nr. 897. (26331)
- Aller, Marie, välja antud Järve vallavalitsuselt 2. 1. 26 a. nr. 21. (26349)
- Martinson, Anastasia, välja antud Kuresaare politsei jaoskonna ülemalt 27. 6. 25 a. nr. 103. (26350)
- Koppel, Mihkel, välja antud Pihlta vallavalitsuselt 10. 3. 22 a. nr. 1012. (26351)
- Tarkmees, Gustav, välja antud Kärla vallavalitsuselt 29. 4. 27 a. nr. 67. (26352)
- Harjus, Adu, välja antud Mustjala vallavalitsuselt 15. 1. 20 a. nr. 606. (26354)
- Heinmets, Sander, välja antud Mustjala vallavalitsuselt 22. 1. 20 a. nr. 816. (26355)
- Tarkin, Aleksander, välja antud Lüm-mada vallavalitsuselt 26. 1. 20 a. nr. 342. (26356)
- Kuusik, Toomas Tooma poeg, kaitseväest vabastamise tunnistus nr. 26659, välja antud Harju maakonna rahvaväe ja K. L. ülemalt 1. 11. 20 a.
- Potter, Johannes Eduardi poeg, mootorratta registreerimise tunnistus nr. 268, välja antud Viljandi maavalitsuselt 10. 6. 29 a.
- Pöder, August Tõnise poeg, kaitseväest vabastamise tunnistus nr. 11820, välja antud Viljandi maakonna rahvaväe ja K. L. ülemalt 20. 10. 20 a.
- Reiner, Hans Hansu poeg, kaitseväest vabastamise tunnistus nr. 4281/12711, välja antud 3. diviisi intendandilt 16. 9. 20 a.
- Resev, Hans Mari poeg, sõjaväest vabastamise tunnistus nr. 3465, välja antud Lennuväe ülemalt 1. 10. 23 a.
- Saks, Karl Jüri poeg, hobusepass nr. 420, välja antud Särevere vallavalitsuselt 22. 12. 20 a.
- Zelensky, Efrosinja, Nanseni pass nr. 18270/5835, välja antud politseivalitsuselt 30. 1. 28 a.
- Usit, Julius, Nanseni pass nr. 374/28, välja antud politsei peavalitsuselt 4. 1. 24 a. (26412)
- Agapov, Arkadi Kirilli poeg, sõjaväest vabastamise tunnistus, välja antud 10. jalaväe rügemendi ülemalt 1926 a. oktoobrikuus.
- Rõbakov, Aleksander Aleksandri poeg, kaitseväest vabastamise tunnistus nr. 7214, välja antud 1. jalaväe rügemendi ülemalt 1. 10. 23 a.
- Teder, Jaan Jaagu poeg, sõjaväest vabastamise tunnistus nr. 22323, välja antud 6. jalaväe polgu ülemalt 10. 8. 20 a.
- Tomson, August Jaani poeg, kaitseväest vabastamise tunnistus nr. 5990, välja antud 6. jalaväe rügemendi ülemalt 30. 4. 1923 a. (44239)
- Tomson, August Jaani poeg, hobusepass, välja antud Polli vallavalitsuselt 16. 10. 1922 a. (44240)
- Milk, Hans, lõhkeainete ostu tunnistus nr. 1097, välja antud Põltsamaa jaoskonna politseikomissariilt 26. 8. 30 a.
- Jegorov, Aleksander Jegori poeg, Nanseni pass nr. 11137/22273, välja antud politsei peavalitsuselt.
- Grosberg, Karl Karli poeg, matrikel nr. 2760, välja antud Tartu ülikoolilt 23. 9. 21 a.
- Tammepuu, Johannes Märdi poeg, reservi laskmise tunnistus nr. 14643, välja antud 8. jalaväe polgu ülemalt 9. 8. 20 a.

Tunnustatakse maksusetuks järgmised tunnistused:

- Karu, Edmund Jaani poeg, kaitseväest vabastamise tunnistus nr. 607, välja antud Sidepataljoni ülemalt 28. 9. 27 a.

- Laurisson, Oskar Mihkli poeg, sõjaväest kõlbmatuse tõttu vabastamise tunnistus nr. 4, välja antud Viru maakonna rahvaväe ülemalt 5. 12. 23 a. (44238)
- Tisler, August Peetri poeg, laskeriista kandmise tunnistus nr. 1814, välja antud Viru-Järva prefektilt 5. 9. 29 a.
- Tooming, Evald Jaani poeg, kaitseväest vabastamise tunnistus nr. 765, välja antud 1. soomusrongi rügemendi ülemalt 8. 4. 1929 a. (44232)
- Nääme, Hans, hobusepass nr. 8, välja antud Sangaste vallavalitsuselt 27. 4. 1928 a. (44236)
- Põlluäär, Otto, kaitseväest vabastamise tunnistus nr. 10799, välja antud Harju kaitseväe-ringkonna ülemalt 3. 9. 23 a. (14876)
- Rotmann, Karl, kaitseväest vabastamise tunnistus nr. 887, välja antud Suurtükiväe grupi patarei nr. 1. ülemalt 29. 4. 1922 a. (14877)
- Vabadussõja Mälestamise Harjumaa kohaliku komitee korjandusleht nr. 1255, välja antud Anton Univeri nimele. (14882)
- Ardan, Mihkel Jüri poeg, sõjaväest vabastamise tunnistus nr. 2511, välja antud Pärnu maakonna rahvaväe ja Kaitseliidu ülemalt 21. 2. 21 a. (15509)
- Kiil, Richard Gustavi poeg, kaitseväest vabastamise tunnistus nr. 431, välja antud Inseneripataljoni ülemalt 3. 1. 22 a. (25159)
- Tamverk, Martin Mardi poeg, E. V. välispass nr. 4421, välja antud politseivalitsuselt 28. 1. 30 a. (25164)
- Teras, August Marie poeg, kaitseväest vabastamise tunnistus nr. 10348, välja antud Lääne maakonna rahvaväe ja K. L. ülemalt 13. 11. 20 a. (25165)
- Holland, Johannes Matsi poeg, kaitseliidu tunnistus nr. 7368/314, välja antud Lääne maleva staabilt 5. 4. 30 a. (25169)
- Kadak, Anton Jüri poeg, kaitseväest vabastamise tunnistus nr. 8276, välja antud Lääne maakonna rahvaväe ja K. L. ülemalt 23. 10. 20 a. (25171)
- Lindkvist, Anders Andersi poeg, välispass nr. 1232, välja antud politseivalitsuselt 18. 6. 30 a. (25174)
- Sooniste raiooni konstaabli Alfred Karlsoni ametitunnistus nr. 1513, välja antud politseivalitsuselt 30. 11. 29 a. (25175)
- Uusland, Johannes Hansu poeg, kaitseväest vabastamise tunnistus nr. 166, välja antud 2. soomusrongi ülemalt 30. 11. 1923 a. (26176)
- Gutmann, Julius Adolfi poeg, kaitseväest vabastamise tunnistus nr. 12725, välja antud Harju maakonna rahvaväe ülemalt 31. 3. 28 a. (25430)
- Talpsepp, Edmund Joosepi poeg, kaitseväest vabastamise tunnistus nr. 1484, välja antud Auto-tankide rügemendi ülemalt 13. 5. 29 a. (25432)
- Vessik, Jüri Pärdi poeg, kaitseväest vabastamise tunnistus nr. 2999, välja antud Merejõudude staabilt 1924 a. detsembrikuus. (25434)
- Härg, August Jaani poeg, sõjaväest vabastamise tunnistus nr. 2848, välja antud Auto-tankide div. ülemalt 30. 11. 23 a. (26155)
- Lilleberg, Magnus Joh. poeg, laskeriistaluba nr. 774, välja antud Tallinna-Harju prefektilt, maksvusega 12. 4. 30 a. (26156)
- Allik, Mihkel, kaitseväest vabastamise tunnistus nr. 96, välja antud Merekindluse ülemalt 11. 1. 20 a. (26230)
- Veber, Jaan, kaitseväest vabastamise tunnistus nr. 15615, välja antud 3. jalaväepolgu ülemalt 8. 10. 20 a. (26231)
- Tartes, Richard Fromholdi poeg, sõjaväest vabastamise tunnistus nr. 4118, välja antud 1. jalaväe rügemendi ülemalt 3. 4. 22 a. (26527)
- Reimann, Vilhelm, ametitunnistus nr. 1518, välja antud politseivalitsuselt 1926 a. (26529)
- Kumm, Martin, hobusepass nr. 87, välja antud Rae vallavalitsuselt 3. 8. 29 a. (26730)
- Bogdanov, Ivan, Nansenini pass nr. 17381/6413, välja antud politseivalitsuselt 2. 8. 26 a. (26736)
- Essenson, Johannes, E. V. välispass nr. 5111, välja antud 1929 a. (26813)
- Balbat, Theodor, E. V. välispass nr. 816, välja antud 29. 3. 26 a. (26817)
- Jürmann, Endel, kaitseväest vabastamise tunnistus nr. 11143, välja antud Harju kaitseväe-ringkonna ülemalt 23. 12. 1927 a. (27017)
- Sergejev, Njkolai Vladimiri poeg, kaitseväest vabastamise tunnistus nr. 8077, välja antud Harju maakonna rahvaväe ja K. L. ülemalt 19. 4. 23 a. (27019)
- Lassmann, Otto, kaitseväe teenistusest kõlbmatuse tõttu vabastamise tunnistus nr. 131, välja antud Harju maakonna rahvaväe komisjonilt 13. 2. 23 a. (27024)
- Citron, Aron Isaki poeg, välispass nr. 6365, välja antud politseivalitsuselt 28. 3. 27 a.

- Tusti, Arnold Jaagu poeg, kaitseväest vabastamise tunnistus nr. 516, välja antud Viljandi maakonna rahvaväe ülemalt 25. 3. 26 a.
- Vandel, Arnold Hansu poeg, sõjaväest vabastamise tunnistus nr. 4262, välja antud 6. jalaväe rügemendi ülemalt 27. 3. 23 a.
- Hanson, Jaan Hansu poeg, sõjaväest vabastamise tunnistus nr. 1053, välja antud 9. jalaväe polgu ülemalt 31. 8. 20 a.
- Krause, Mihkel Andrese poeg, kaitseväest vabastamise tunnistus nr. 12605, välja antud 2. tagavara-pataljoni ülemalt 26. 2. 20 a.
- Krause, Jüri Andrese poeg, sõjaväest vabastamise tunnistus nr. 16319, välja antud Pärnu maakonna rahvaväe ja K. L. ülemalt 31. 12. 20 a.
- Reimann, Martin Tõnise poeg, sõjav. vabastamise tunnistus nr. 28418, välja antud Harju maakonna rahvaväe ja K. L. ülemalt 12. 11. 20 a.
- Mitt, Martin Tõnise poeg, sõjaväest vabastamise tunnistus nr. 4161, välja antud 3. diviisi staabi ülemalt 10. 8. 20 a. nr. 4161.
- Althausen, Andrei, laskeriistaluba nr. 1871, välja antud Viljandi-Pärnu abiprefektuurilt 28. 7. 25 a.
- Stamm, Otto Ado poeg, sõjaväest vabastamise tunnistus nr. 32391, välja antud Tallinna-Harju kaitseväge ülemalt 8. 12. 20 a.
- Olbrei, Hendrik Ado poeg, hobusepass nr. 364, välja antud Võisiku vallavalitsuselt 12. 12. 20 a.
- Pank, Jüri, hobusepass nr. 141, välja antud Kūti vallavalitsuselt 15. 12. 20 a.
- Bernhardt, Karl Hansu poeg, sõjaväest vabastamise tunnistus nr. 16051, välja antud Tallinna linna komandandilt 16. 6. 21 a.
- Bernhardt, Karl Hansu poeg, laske-riistaluba nr. 1789, välja antud Viljandi-Pärnu abiprefektilt 1927 a., pikendatud sealsamas 1929 a. nr. 1660 all.
- Lass, Johannes, hobusepass nr. 409/099716, välja antud Iisaku vallavalitsuselt 8. 5. 28 a. (44249)
- Järv, Johannes Samueli poeg, hobusepass nr. 7, välja antud Kunda alevivalitsuselt 27. 8. 30 a. (44244)
- Zolk, Rudolf Hansu poeg, kaitseväest vabastamise tunnistus nr. 5501, välja antud Tartu 2. jalaväe rügemendi ülemalt 30. 9. 28 a.
- Jalgpalliseltsi „Estonia“ põhikirja originaal-eksemplaar, registreeritud 1928 a. (44245)
- Morosov, Lasar Safoni poeg, kaitseväest vabastamise tunnistus nr. 1290, välja antud Tartu maakonna rahvaväe ülemalt 14. 3. 27 a.
- Rosse, Evald Osvaldi poeg, Kaitseliidu tunnistus, välja antud Meeri rühmalt.
- Rosse, Evald Osvaldi poeg, Tartu kaitsevähingukonna ül. ajutiselt puhkusele lubamise tunnistus.
- Melts, Evald, välja antud kaitseväest vabastamise tunnistus nr. 2408, välja antud Sõjav. ühendatud õppeasutuste ülemalt 29. 9. 27 a. (27301)
- Madisson, Theodor, kaitseväest vabastamise tunnistus nr. 4664, välja antud Harju maakonna rahvaväe ja K. L. ülemalt 26. 2. 21 a. (27302)
- Kreegi, Johannes, kaitseväest vabastamise tunnistus nr. 30031, välja antud Harju maakonna rahvaväe ülemalt 22. 11. 20 a. (27308)
- Espenbaum, Eduard, kaitseväest vabastamise tunnistus nr. 1081, välja antud Harju maakonna rahvaväe ja K. L. ülemalt 23. 1. 21 a. (27309)
- Käsperson, Alfred, kaitseväest vabastamise tunnistus nr. 4949, välja antud Järva maakonna rahvaväe ülemalt 5. 7. 20 a. (27310)
- Miller, Martin, sõjaväest vabastamise tunnistus nr. 1684, välja antud Harju maakonna rahvaväe ülemalt 18. 1. 23 a. (27311)
- Ullsack, Bernhard, sõjaväest vabastamise tunnistus nr. 3811, välja antud Meriväe ekipaaži ülemalt 1. 12. 25 a.
- Faber, August, sõjaväest vabastamise tunnistus nr. 1150, välja antud 3. suur-tükiväe-grupi ülemalt 1. 10. 25 a.
- Pöldur, Anna, hobusepass nr. 119, välja antud Vastse-Otepää vallavalitsuselt 30. 11. 28 a.
- Sägi, Rudolf, hobusepass nr. 112, välja antud Vastse-Kuuste vallavalitsuselt 18. 1. 21 a.
- Zimdin, Alfred Peetri poeg, sõjaväest vabastamise tunnistus nr. 5903, välja antud 7. jalaväe rügemendi ülemalt 4. 10. 1926 a.
- Viiburg, Evald, välispass nr. 7163, välja antud Siseministeeriumi passitoimkonnalt 20. 12. 25 a. (44259)
- Jürison, Jakob, välispass nr. 4813, välja antud politseivalitsuselt 29. 12. 28 a. (26942)

- Zimdin, Alfred Peetri poeg, hobusepassid: 1) — välja antud Kuksema vallavalitsuselt 31. 12. 20 a. nr. 207 all, ja 2) välja antud Vana-Roosa vallavalitsuselt 30. 10. 24 a. nr. 54 all.
- Valdmann, Karl, sõjaväest vabastamise tunnistus nr. 16166, välja antud Tallinna komandandilt 1. 11. 22 a. (25896)
- Põldmann, Hans, hobusepass nr. 62, välja antud Laiuse vallavalitsuselt 21. 12. 1920 a. (25899)
- Pohla, Gustav, matrikel nr. 7948, välja antud Tartu ülikoolilt 14. 9. 26 a. (25889)
- Reimann, Karl, Vabadussõja mälestamise Harjumaa komitee korjandusleht nr. 1263. (25891)
- Paju, Hendrik, kaitseväest vabastamise tunnistus nr. 2379, välja antud 1. jalaväe rügemendi ülemalt 29. 9. 28 a. (25892)
- Ivanov, Aleksander, Nanseni pass nr. 985/850, välja antud politsei peavalitsuselt 1924 a. (25895)
- Kangro, Viktor, sõjaväest vabastamise tunnistus nr. 4172, välja antud Piirivalve valitsuselt 3. 12. 27 a. (27031)
- Kents, Oskar, sõjaväest vabastamise tunnistus nr. 3283, välja antud 10. jalaväe rügemendi ülemalt 30. 9. 26 a. (27036)
- Lipstal, Rudolf, sõjaväest vabastamise tunnistus nr. 192, välja antud Harju maakonna rahvaväe ülemalt 16. 12. 23 a. (27037)
- Pank, Johannes, kaitseväest vabastamise tunnistus nr. 3014, välja antud Autotankide divisjoni ülemalt 28. 10. 25 a. (27317)
- Grosstal, Nikolai, kaitseväest vabastamise tunnistus nr. 12101, välja antud Viljandi maak. rahvaväe ja K. L. ülemalt 20. 10. 20 a. (27318)
- Rohult, Karl, kaitseväest vabastamise tunnistus nr. 1221, välja antud 5. jalaväe rügemendi ülemalt 29. 3. 27 a. (27319)
- Väli, Johan, kaitseväest vabastamise tunnistuse duplikaat nr. 1217, välja antud Saaremaa kaitseväe ringkonna ülemalt 2. 8. 28 a. (27320)
- Ellmann, Johannes, kaitseväest vabastamise tunnistus nr. 5611, välja antud 6. jalaväe rügemendi ülemalt 3. 9. 24 a. (27325)
- Krümmeel, Nikolai, kaitseväest vabastamise tunnistus nr. 33859, välja antud Harju maakonna rahvaväe ja K. L. ülemalt 24. 12. 20 a. (27326)
- Koosler, Johannes, sõjaväest vabastamise tunnistus nr. 1384, välja antud Väljapatarei ülemalt 27. 4. 20 a. (27328)
- Ohmann, Edgar, kaitseväeteenistuse tunnistus nr. 1160, välja antud 10. jalaväe rügemendi ülemalt 8. 9. 28 a. (27330)
- Treial, Karl, sõjaväest vabastamise tunnistus nr. 2647, välja antud 10. jalaväe rügemendi ülemalt 10. 5. 24 a.
- Sadam, Jakob, kaitseväest vabastamise tunnistus nr. 2156, välja antud 1. jalaväe rügemendi ülemalt 29. 9. 28 a. (26332)
- Einberg, Aleksander, kaitseväest vabastamise tunnistus nr. 486, välja antud Pioneer-pataljoni ülemalt 25. 3. 27 a. (26333)
- Err, Hindrek, kaitseväest vabastamise tunnistus nr. 1411, välja antud Miiniristleja „Vambola“ komanderilt 1. 12. 27 a. (26334)
- Tarkmees, Gustav, välja antud kaitseväest vabastamise tunnistus nr. 3382, välja antud L.-R. soomusrong nr. 2 ülemalt 15. 9. 20 a. (26353)
- Asuja, Aleksander, kaitseväest vabastamise tunnistus nr. 3547, välja antud Säde-telegraafi ülemalt 23. 9. 21 a. (26357)
- Liggi, Gustav-Heinrich, kaitseväest vabastamise tunnistus nr. 184, välja antud 8. piiriküti pataljoni ülemalt 29. 4. 20 a. (26358)
- Luks, Peeter, hobusepass nr. 981, välja antud Kaarma-Suure vallavalitsuselt 17. 10. 22 a. (26359)
- Paakspuu, Feodor, kaitseväest vabastamise tunnistus nr. 3368, välja antud Soomusrongide suurtükiväe diviisi ülemalt 10. 8. 20 a. (26360)
- Liggi, Gustav, laskeriistaluba nr. 1946, välja antud Lääne-Saare prefektilt 17. 12. 29 a. (26361)
- Miilpak, Martin, kaitseväest vabastamise tunnistus nr. 4657, välja antud Kaitsevähingkonna ülemalt 20. 4. 29 a. (26362)
- Leiter, Jüri, kaitseväest vabastamise tunnistus nr. 85, välja antud Kitsaroolalise soomusrongi nr. 1 ülemalt 31. 3. 20 a. (26363)

Kohtu- ja Siseministeeriumi Administratiiv-ala Kirjastuse loterii I järgu rahaliste preemiade loosimise nimekiri 1. jaanuaril 1931. a.

Võit 500 kr. pilet nr. 16315.

Võit 250 kr. pilet nr. 11919.

Võit 100 kr. pilet nr. 83273. Võit 50 kr.

pilet nr. 10291.

Võidud à 10 kr.: 10148, 12854, 50443.

Võidud à 5 kr.:

4741, 7680, 8248, 11116, 12701, 26288, 29841, 33661,
68003, 76187.

Võidud à 1 kr.:

328	423	712	737	1870	2587	3696	5066
5473	7497	7711	8226	8260	8780	9970	11915
12482	12564	12921	14337	15749	16127	16159	16334
18097	19548	25813	26109	26338	27761	28543	30030
30349	33337	33432	34803	35889	37677	37814	38403
38473	38972	39294	39769	42559	42578	42579	42990
47191	49396	49839	50471	50748	57869	57894	58261
58269	60206	61465	65009	67213	67759	67808	67810
71529	73980	74244	74247	74433	77326	78286	80183
80992	81769	81812	82185	82280	84697	85074	85180
86064	86555	87554	88369	89762	91787	99805	

Võitude väljamaksmine algab 2. jaanuarist 1931. a. ja kestab 1 kuu, s. o. 2. veebruarini 1931. a.

Võidud, mis selle aja jooksul pole välja võetud, jäävad Kohtu- ja Siseministeeriumi administratiiv-ala Kirjastuse kasuks.

Võitudelt arvatakse maha seaduslikud protsendid.

Võidud maksetakse välja Kohtu- ja Siseministeeriumi administratiiv-ala Kirjastuse loterii büroost Tallinnas, Vene tän. 11-a, t. 3, iga päev kella 10—15-ni loteriipileti ettenäitajale kas isiklikult, postiteel või panga kaudu.

Kui võitja on väljaspool Tallinna siis tuleb saata võitnud loteriipilet ühes täielise nime ja aadressiga Tallinna, Kohtu- ja Siseministeeriumi administratiiv-ala Kirjastuse loterii toimkonnale Vene tän. 11-a, postk. 23, mille ühes võidetud summaga tagasi saadame.

K. S. administratiiv-ala
Kirjastuse toimkond.

II järgu preemiade loosimine on 1. märtsil 1931 a.

Politseinikud, toetage Kirjastuse loteriid, sest saadud summad lähevad raamatute ja „Eesti Politseilehe“ väljaandmiseks!

Kohtu- ja Siseministeeriumi Administratiiv-ala Kirjastuse väljaandel ilmunud raamatud:

J. KAIV, „Seadused ja määrused politsei alal“ — à Kr. 10.—

A. LIIT, „Kuritegude jälgimine“ — à Kr. 2.— (politseiametn).

H. TANN, „JIU-JITSU“ — Kr. 2.—

A. LOORITS, „Vallaomavalitsuste arvepidamine“.

A. LOORITS, „Omavalitsustesse puutuvate seaduste, määruste ja korralduste juht“ — à Kr. 2.—

B. NYKÄNEN & H. TANN, „Liikumise keerises“ — à Kr. 2.—

Tähendatud raamatud on saadaval

„EESTI POLITSEILEHE“ talituses, Toompea lossis, tuba 34.

Telefon 432-47.